

Bamble
kommune

Rådmannens utfordringsnotat 2017 – 2020

«Neste steg»

INNHold

INNLEDNING.....	4
FORSLAG TIL VEDTAK.....	6
RAMMEBETINGELSER OG PLANFORUTSETNINGER.....	7
KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL.....	8
INNTEKTSRAMMER.....	9
DRIFTSUTGIFTER.....	10
INVESTERINGER.....	11
BUDSJETTBALANSEN.....	12
DEMOGRAFISK UTVIKLING.....	13
KOSTRA, UTVALGTE NØKKELTALL.....	14
KOMMUNEBAROMETERET 2015 – 111. Plass.....	15
BAMBLE SKAL HA ØKT BEFOLKNINGSVEKST PÅ SAMME NIVÅ ELLER HØYERE ENN NASJONAL VEKST16	
BAMBLE KOMMUNE SKAL HA LIVLIGE OG TRIVELIGE KOMMUNESENTRA.....	17
BAMBLE KOMMUNE SKAL IMØTEKOMME LOKALSAMFUNNETS KRAV OG BEHOV FOR TJENESTER GJENNOM HELHETLIG PRIORITERING, EFFEKTIV ORGANISERING OG INNOVATIV OPPGAVELØSNING .	18
BAMBLE SKAL HA ET ARBEIDS- OG NÆRINGSLEV SOM BIDRAR TIL ØKT ARBEIDSDELTAELSE.....	19
BAMBLE KOMMUNE SKAL BIDRA TIL AT ALLE BARN OG FAMILIER SOM TRENGER DET FÅR TIDLIG OG TILPASSET HJELP.....	20
BAMBLE KOMMUNE SKAL HA LÆRINGSRESULTATER SOM LIGGER OVER LANDSGJENNOMSNIETET ..	21
BAMBLE KOMMUNE SKAL SØRGE FOR AT INNBYGGERE MED STORE OMSORGSBEHOV OPPLEVER TRYGGHET, VERDIGHET OG LIVSKVALITET.....	22
BAMBLE KOMMUNE SKAL VEKTLLEGGE FOREBYGGING OG TILRETTELEGGE FOR MESTRING AV HELSE- OG VELFERDSPROBLEMER.....	23
BAMBLE SKAL FRAMSTÅ SOM EN AV NORGES FREMSTE KYSTKULTURKOMMUNER.....	24
TRAFIKKAVVIKLINGEN I BAMBLE SKAL VÆRE TRYGG, EFFEKTIV OG MILJØVENNLIG FOR ALLE TRAFIKANTER.....	25

INNLEDNING

Kommunens styringsprosesser:

- Kommunens planarbeid skal ligge som grunnlag for prinsipielle veivalg, både overordnet og i forhold til det enkelte tjenesteområdet i et lengre tidsperspektiv.
- Rådmannens utfordringsnotat skal danne grunnlag for bred diskusjon administrativt/ politisk/ innbyggerdialog om status og utvikling av tjenestene de neste fire år.
- Budsjettbehandlingen i november/desember prioriterer økonomiske ressurser med bakgrunn i føringer fra utfordringsnotatet.
- Årsmeldingen skal rapportere på resultater både økonomiske og for tjenestene.
- Driftsrapportene gir status på økonomi og på avvik på tjenestemål.

NESTE STEG

I løpet av de 2 siste år har Bamble kommune gjort flere viktige vedtak for å videreutvikle kommunen for økt næring, bosetting og attraktivitet. I fjorårets Utfordringsnotat var overskriften «Først så og deretter høste». Kommende handlingsplanperiode vil være tiden for at det som sås spirer, slik at målsettingen om befolkningsvekst nås.

Næring og arbeidsplasser:

Bamble kommune har bevilget og planlagt brukt ca 115 mill kroner til næringsutvikling, gjennom å opparbeide og tilrettelegge for ny næringsvirksomhet. Dette er penger som forutsettes å arbeide og gi avkastning i form av tilbakebetaling gjennom realisering av investeringer og flere arbeidsplasser/innbyggere. Flere av prosjektene er langsiktige, noe som betyr at midler blir stående ubrukt. Rådmann mener at tiden er moden for å etablere et kommunalt forretningsområde/selskap, «Bamble Næringsutvikling», som bør få mandat til i å investere i ny og eksisterende næringsarealer for å utvikle disse for eksisterende og ny næringsvirksomhet. «Bamble Næringsutvikling» bør etableres snarest og få mandat til å følge opp og forvalte kommunens investering i Skjerkøya (25 mill kr), Frier Vest (60 mill kr) og næringsbygg «Horisont» med kystkultursenter (30,5 mill kr).

Ny, framtidrettet ungdomsskole på Grasmyr:

Skoledebatten om ny ungdomsskole er endelig landet. Rådmann anser det som svært viktig at den avgjørelse som er fattet har full støtte, slik at prosjektet kan realiseres med fokus på å få prosjektet og bygget en ny, framtidrettet ungdomsskole som vil gi et pedagogisk løft for elever og lærere, og som bidrar til bedre læringsresultater. I tillegg ble det vedtatt å utrede bygging av tilhørende svømmehall, flerbrukshall og lokaler for voksenopplæring og flyktningetjenesten. Dette medfører at satsingen på Grasmyr, som et sentralt skole, oppvekst og idrettssenter, «Yggdrasil», betyr et viktig og stort løft for skole, oppvekst og integrering i kommunen.

Tjenestetilbudet:

Tjenestetilbudet i kommunen er i hovedsak godt. I mange tilfeller har man hørt: «Dere er heldige som bor i Bamble». Bamble kommune ble også kåret til Telemarks beste servicekommune i 2016. Imidlertid er kostnadsnivået i Bamble høyere enn det kommunens inntekter gir rom for. Kommunen må ha et kontinuerlig fokus på å vurdere alternative løsninger for eksisterende og nye tjenester, slik at kostandene reduseres, men at innbyggerne fortsatt vil ha et godt, faglig tjenestetilbud og at arbeidsmiljøet for de ansatte blir ivaretatt.

Flere investeringsprosjekt innenfor tjenesteområdet Helse og Omsorg er vedtatt. Det er viktig at disse gjennomføres og driftes innenfor bevilgningsrammene. De nedsatte prosjekt- og styringsgrupper har dette ansvar.

Innsparinger og omstillinger:

Den politiske prosess som ble gjennomført for å redusere kostnadsnivået, resulterte i mer strategiske og langsiktige mål enn kortsiktig og konkrete tiltak som gir umiddelbar innsparingseffekt i 2017. Imidlertid bidro prosessen til god læring og forståelse av kommunal virksomhet hos de folkevalgte, «folkevalgtopplæring». Rådmannen tar med seg de politiske innspillene i sitt videre budsjettarbeid, og legger til grunn at fordeling av innsparing på de enkelte enheter blir som i gjeldende handlingsplan.

Attraktivitet:

Livlige og trivelige kommunesentra og lokalsamfunn er viktig for trivsel og opplevelse, og det inntrykk som formidles om kommunen. Flere resultater av dette strategiske mål er nå synlig gjennom oppgradering av friområder, Wrightsgate som miljøgate, oppgradering av parken på Stathelle, «lokket» på Brotorvet, blomster og benker på Dampskipsbrygga og langs Kongshavn i Langesund og blomsteroppsatser rundt omkring i kommunen. Planlagt opprusting av kaiene i Langesund og Stathelle, og utvikling av Kongshavn vil gi nye muligheter for nye spennende tiltak. Samtidig må kommunen i utbyggingsavtaler ivareta at utbyggere, samt at gård og huseiere selv bidrar til kommunens attraktivitet. I tillegg til opprustningen i kommunesentra vil også kommunen se på tiltak i lokalsenter og tettsteder i samarbeid med lokale velforeninger.

Interkommunalt samarbeid:

Det ble ikke noe av frivillig sammenslåing av 2 eller flere kommuner i kommunereformprosjektet i Grenland. Hver kommune vurderte at de selv var gode og robuste nok, enten alene eller i et interkommunalt samarbeid, i tjenesteutøving, myndighetsutøvelse, lokaldemokrati og samfunnsutvikling.

I høst vil det bli gjennomført et prosjekt for å vurdere om et styrket interkommunalt samarbeid i Grenland vil styrke den enkelte kommune og regionen. Bamble er i dag deltager i ca 35 interkommunale samarbeidskonstellasjoner. De fleste av disse er lokalisert til Porsgrunn og Skien. Nye og utvidede interkommunale samarbeid vil være krevende for de ansatte, som må innstille seg på endringer. Erfaring fra interne prosesser viser at dette ikke er lett. Endringskompetanse og -ledelse vil derfor bli et viktig tema for organisasjonsutvikling i kommunen.

For næring og samfunnsutviklingen i kommunen, er det spesielt 4 samarbeid som er viktig, Grenland havn IKS, Visit Grenland AS (fra 2017 Visit Telemark AS), Vekst i Grenland IKS og Bystrategisamarbeidet. Innenfor disse samarbeid, vil det i kommende planperiode være viktig å arbeide for realisering av Gassveien og Grenlandsbanen, bedre kollektivt rutetilbud, oppgradering av Kongshavn og tilrettelegging av infrastruktur til og markedsføring av næringsarealer.

Utfordringsnotat og handlingsprogram

Utfordringsnotatet er første trinn i behandlingen av budsjett og handlingsprogram for kommende fire år. Handlingsprogrammet har som formål å realisere målsetninger i kommunens planer, planlegge gjennomføringen av nye tiltak, og føre kontroll med kommunens ressurstilgang og ressursbruk. De økonomiske rammene vil være avgjørende for når prioriterte tiltak kan realiseres.

Handlingsprogrammet skal vedtas i kommunestyret innen 31. desember.

Rådmannen har valgt å begrense antall mål til 10 i den kommende handlingsplanperioden for at disse skal få og gis nødvendig fokus og ressurser.

FORSLAG TIL VEDTAK

Rådmannens utfordringsnotat 2017 – 2020 legges til grunn for rådmannens utarbeidelse av budsjettgrunnlag for 2017 og handlingsprogram 2017-2020.

Følgende 7 punkter anbefales som retningsgivende for det videre budsjettarbeid:

1. Prioritere prosjekter for flere arbeidsplasser:

Det etableres en investeringsramme på 115 mill. kroner for at kommunen skal kunne ta en mer aktiv rolle i tilretteleggingen for næringslivet. Følgende vedtatte og planlagte bevilgninger tas inn:

- Frier Vest
- Skjerkøya
- «Horisont» med kystkultursenter

Det er ønskelig at organisering og investeringsmandat framlegges for politisk behandling høst 2016.

2. Prioritere prosjekter for flere innbyggere:

Det utredes å avsette en investeringsramme for at kommunen skal kunne ta en mer aktiv rolle i tilretteleggingen for boligbygging.

3. Attraktivitet og stedsutvikling:

Årlig ramme på 6,8 mill. kroner til attraktivitets- og stedsutvikling videreføres.

4. Kommunale inntekter:

- Skatt og rammetilskudd legges inn med realvekst på 1 % og befolkningsvekst på 0,2%
- Finansavkastningen endres ift ny finansstrategi fra 5,5% til 3,3%
- Utbytte Skagerak, 3,3 mill. kroner i 2017-2018 og 4,3 mill. kroner i 2019 og 5,3 mill. kroner i 2019.
- Eiendomsskatt - holdes på dagens nivå med tillegg av nye takseringsobjekter. Det er lagt inn prisjustering fom 2018. Det utredes mulighet for økning av eiendomsskatten i perioden. Statens forslag til endring i eiendomsskatt for verker og bruk, beregnet til 27 mill. kroner i tap forutsettes kompensert fra staten.

5. Bedre kommunens økonomiske handlingsevne ved gjennomføring av vedtatte og eventuelt behov for nye innsparinger:

- 13,2 mill. vedtatt i budsjett for 2016, med virkning fra 2017.
- Resultat av politisk arbeidsprosess og fordeling av innsparingen i gjeldende handlingsplan legges til grunn.

6. En aktiv velferdspolitik med fokus på arbeid, kvalifisering og bolig:

- Etablere tiltak som gir målrettet arbeidspraksis med fokus på kvalifisering og arbeidsavklaring for ordinært arbeidsliv.
- Videreutvikle ordningen med språkpraksisplasser for flyktninger.
- Gjennomføre boligsosialhandlingsplan ved å bidra til at flere kan eie egen bolig og målrettet subsidiering av kommunale utleieboliger.

7. Strukturelle tiltak innenfor tjenestene:

- Kommunale bygg som ikke inngår i kommunens tjenesteproduksjon selges.
- Mulige løsninger og konsekvenser av «Yggdrasil» legges fram i forbindelse med forprosjektet høsten 2017.
- Helse og omsorg gjennomfører forutsatt planarbeid som grunnlag for videre utvikling av tjenestene.

Handlingsprogrammet rulleres hvert år. Formannskapet fastsetter årets arbeidsprosess på våren.

Rådmannen forslag til handlingsprogram legges frem i to faser, først utfordringsnotatet og deretter handlingsprogrammet.

Utfordringsnotat:

- Ferdig fra rådmann 10.08.16.
- Kommunale råd, utvalg og formannskap 24.-25.08.16
- Kommunestyret 15.09.16.

Budsjett/handlingsprogram:

- Ferdig fra rådmann 27.10.16
- Kommunale råd og utvalg 14-16.11.16
- Innstilling fra Formannskapet 17.11.16
- Kommunestyret 08.12.16.

[Fsak 34/16 Prosess for arbeidet med utfordringsnotat og handlingsprogram /budsjett 2017-2020](#)

[Økonomireglement for Bamble kommune.](#)

[Kommunelovens økonomiregler](#)

[Budsjettforskrift](#)

RAMMEBETINGELSER OG PLANFORUTSETNINGER

Kommuneproposisjonen 2017

- Vekst i samlede inntekter på mellom 3,25 og 4 mrd kr, dette gir en realvekst på 0,7-0,8%. Vekst i frie inntekter mellom 3,75 og 4 mrd. kr. hvorav 300 mill kr vil gå til fylkeskommunene.
- Økte utgifter på 2,1 mrd. kr. som følge av demografisk utvikling, og 0,9 mrd. kr. i økte pensjonskostnader dekkes av frie inntekter.
- 300 mill. kr av frie inntektene er for styrket satsning på arbeidet med oppbyggingen av rusomsorgen.
- Helårseffekt gratis kjernetid i barnehagen for 3-åringer.
- Helårseffekt ny naturfagtime.
- Fordeling av tilskudd til økt lærerinnsett 1.-4.trinn
- Omlegging av selskapsskatten utsettes tidligst til 2018.
- Innenfor rammen av frie inntekter må kommunene finne rom for økte kostnader innenfor barnevern og ressurskrevende brukere, økning i sosialhjelpsutgiftene, økte finanskostnader som følge av økt gjeld, økt innsats for å redusere etterslep på vedlikehold.
- Varsler om endringer som kan påvirke de frie inntektene
  - Aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere
  - Innlemming av boligsosialt tilskudd i rammetilskuddet
  - Innlemming av boligsosialt kompetansetilskudd i rammetilskuddet
  - Refusjonsordningen for kommunale barnevernstiltak til enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger
  - Investeringsordningen for heldøgns omsorgsplasser
  - Avvikling av diagnoselisten for fysioterapi
  - Øyeblikkelig hjelp og betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter psykisk helse- og/eller rus
  - Tilskudd til frivillighetssentraler

Gjeldende handlingsprogram 2016-2019

Kommunestyret behandlet budsjett 2016 og handlingsprogram 2016-2019 i sak 123/15. Gjeldende handlingsprogram gir økonomiske rammer og prioriterte tiltak for perioden som vil bli lagt til grunn for videre arbeid med budsjettet for 2017 med handlingsprogram 2017-2020. Med bakgrunn i oppdatert prognose etter fremleggelsen av revidert statsbudsjett 2016 er det ubetydelige endringer i sum skatt og rammetilskudd for 2016. Flere av enhetene har i Driftsrapporten for 1.tertial meldt om budsjettutfordringer som kan medføre justeringer av de økonomiske rammene i vedtatt handlingsprogram.

[Handlingsprogram 2016-2019](#)

Kommuneproposisjonen

Stortinget behandlet kommuneproposisjonen for 2017 i juni. Regjeringen la her fram forslag til endringer i inntektssystemet for kommunene, herunder endringer i kostnadsnøklerne, basistilskuddet og de regionalpolitiske tilskuddene. Det innføres plikt om øyeblikkelig hjelp døgnplasser innenfor helse og rus fra 2017. I kommuneproposisjonen for 2016 ble det varslet at kommunene ville få tilbakeført en andel av selskapsskatten fra og med 2017. Regjeringen foreslår å utsette tilbakeføringen av selskapsskatten.

For kommuner med et konjunkturutsatt næringsliv vil tilbakeføring av selskapsskatten i en situasjon med stor omstilling i næringslivet kunne medføre økt usikkerhet på inntektssiden. Regjeringen vil komme tilbake til saken i kommuneproposisjonen for 2018.

[Kommuneproposisjonen 2017](#)

Kommunestruktur

Regjeringen ønsker å styrke lokaldemokratiet og gjennomfører en kommunereform. Målet er større, mer robuste kommuner med økt makt og myndighet. Grenlandskommunene har i regi av Grenlandsrådet inngått samarbeid om å utrede effekten av sammenslåing av alle de seks Grenlandskommunene, samt effekten av å ikke slå sammen noen av kommunene. Denne prosessen er nå ferdigbehandlet i alle de 6 kommunene uten at noen av kommunene ønsker å slå seg sammen. Det er nå Fylkesmannen i Telemark som skal komme med sin anbefaling om hvordan det framtidige kommunekartet i regionen skal bli seende ut. Regjeringen tar sikte på å legge fram en samlet lovproposisjon om nye oppgaver til kommunene våren 2017, samtidig med forslag om ny kommunestruktur og nytt folkevalgt regionalt nivå.

[Regjeringens kommunereformside](#)

[Regjeringens satsingsområde - enklere hverdag](#)

Statlige føringer

Fylkesmannen i Telemark har utarbeidet en tilstandsrapport for 2016 som omhandler prioriterte områder fra Regjeringen, og som er viktige i Telemark og for kommuner og innbyggerne. I rapporten er det sammenlikninger mellom Telemarkskommunene på ulike saksområder.

[Fylkesmannen i Telemark, Tilstandsrapport 2016](#)

KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL

Kommunestyret behandlet kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2013 – 2025, Herfra til 2025, 31.10.2013 - sak 61/13. Kommuneplanens samfunnsdel er en samordnet plan for kommunale tjenester og virksomhet. Behovet for revisjon av kommuneplan og øvrige planer, vurderes hvert 4. år i forbindelse med behandling av kommunens planstrategi. Slik vurdering vil bli gjort i 2016. Kommuneplanen er førende og retningsgivende for kommunens kommende års budsjetter og handlingsplaner.

[Kommuneplanens samfunnsdel 2013-2025](#)

Prognose for befolkningsutvikling

SSB publiserte ny befolkningsframskriving 21. juni 2016. I mellomalternativ (MMMM) vil folketallet i Norge fortsette å vokse relativt raskt, men ikke like raskt som de siste årene. Veksten vil særlig være høy i og rundt de store byene. Aldringen av befolkningen fortsetter, og i 2060 er hver femte innbygger over 70 år.

Mellomalternativet er befolkningsframskrivingenes hovedalternativ. Dette alternativet forutsetter en middels utvikling i både fruktbarhet, levealder og innvandring. I mellomalternativet vil befolkningen i Norge vokse med ca. 50.000 årlig til og med år 2025. Etter 2025 blir veksten noe lavere, men det er fortsatt befolkningsvekst hvert år fram til neste århundreskiftet, slik at folketallet passerer 6 millioner like etter 2030 og 7 millioner i 2061.

For Bamble viser MMMM en reduksjon på 27 personer totalt fra 2016 til 2020, eller -0,2% på fire år til 14.061 innbyggere. I 2025 er prognosen for Bamble 14.057 og for 2040 14.045 innbyggere, m.a.o. en svak tilbakegang.

[SSB Folkemengde og befolkningsendringer](#)

[SSB Befolkningsframskrivinger 2014-2100](#)

Utvikling i Norsk økonomi

Norges oljedrevne konjunkturedgang har nå vart i nesten to år, med betydelig nedgang i antall ansatte i næringer med tilknytning til petroleumsnæringen. Sysselsettingen i alt har imidlertid økt med 15 000 personer det siste året. Veksten er hovedsakelig innen næringer dominert av offentlig sektor, men også i bygg og anlegg og overnatting og servering. Økningen var størst innen helse- og omsorgstjenester.

Den lave veksten i verdensøkonomien har fortsatt inn i 2016. Framover venter vi en svakt økende vekst. Samlet sett kan Norges handelspartnere dermed passere konjunkturbunnen i løpet av 2016.

Den norske oljedturen fortsetter, selv om oljeprisen har tatt seg klart opp fra bunnivået i januar 2016. I 2015 økte BNP Fastlands-Norge med bare 1,0 prosent, og vi regner med enda litt lavere vekst i år.

[SSB Konjunkturtendenser til Norge og utlandet](#)

Økonomiske rammer kommunesektoren

Realveksten i kommunesektorens inntekter ble 3,6 prosent i 2015. Veksten ble høyere enn i budsjettoplegget for 2015, og har ikke vært så høy siden tiltakspakken mot finanskrisen i 2009. Investeringene i kommunesektoren ligger på et historisk høyt nivå og har bidratt til betydelig negative netto finansinvesteringer. Nettogjelden i kommunesektoren har økt kraftig.

[Rapport fra Det tekniske beregningsutvalg for kommuner og fylkeskommunal økonomi, juni 2016](#)

Kommuneplanens samfunnsdel inneholder følgende tema:

- Befolkning, næring, infrastruktur og samfunnsutvikling.
- Oppvekst, utdanning, kvalifisering og arbeid.
- Folkehelse, habilitering, rehabilitering og behandling.
- Miljø og samfunnsikkerhet.
- Kommunen som organisasjon og tjenesteyter.
- Arealplan.

Prognose befolkningsendring SSB				
Alder	2016	2020	Endring	
0	106	125	19	18%
1-5	704	639	-65	-10%
6-12	1144	1099	-33	-4%
13-15	563	515	-48	-9%
16-19	729	737	8	1%
20-44	4111	3886	-225	-6%
45-66	4390	4360	-30	-1%
67-79	1791	2082	291	17%
80-89	463	507	44	10%
90 +	87	111	24	28%
Sum	14088	14061	-27	-0,2%

INNTEKTSRAMMER

Skatt og rammetilskudd

I planperioden fom 2018 legges det til grunn en realvekst i skatt og rammetilskudd på 1%, befolkningsvekst 0,2% og demografiske endringer/ flere eldre. Realveksten er på 9,3 mill.kroner.

Eiendomsskatten

Generelle skattesatsen er 6.60 promille, og for boliger og fritidseiendommer 2,3 promille. Bunnfradrag er kr. 500.000 for boligdelen i eiendommer. Reduksjons-faktoren er 15 %. Nye eiendommer legges inn med 0,5 mill.kroner årlig.

Utbytte fra Skagerak

Utbytte fra Skagerak er økt fra 2015 til 2016. Utbetaling 2016 er 2,939 mill. kroner. Fra 2019 økes den til 4,3 mill. årlig

Finansplasseringer

Langsiktig plasseringer er på 297,5 mill.kroner per 31.07.16 hvorav finansbufferfondet er på 15,2 mill. kroner og fond for innskuddsboliger 5,1 mill. kroner. Det legges til grunn en årlig avkastning på 3,25%. Netto avkastning, etter avsetning til realkapital, er budsjettert med 5,2 mill.kroner.

Renter bankinnskudd

Ny bankavtale i 2015 resulterte i lavere innskuddsrente samtidig som rentenivået er forventet å synke noe. Innskuddsrenten er beregnet til 1,3 % i 2017, stigende til 1,7 % i 2020.

Øvrige inntekter

Satsene for brukerbetaling, leier mv. justeres generelt iht. kommunal deflator for 2015 på 2,9 %.

Skatt på inntekt og formue, og rammetilskudd

Skatt og rammetilskudd ble for 2016 opprinnelig budsjettert med 681,0 mill.kroner, basert på en nasjonal skattevekst på 6,0%. I revidert nasjonalbudsjett ble veksten justert opp til 6,4%. Skatteinnngang tom juni 2016 viser en økning på 9,0% i forhold til samme periode i fjor. Beregningene etter revidert nasjonalbudsjett viser ingen endring i skatt og rammetilskudd for Bamble i 2016. [SSB skatteinngangen 2016](#)

Eiendomsskatt

Bamble kommune skriver ut eiendomsskatt i hele kommunen. Totalt budsjettert eiendomsskatt for 2016 er på 59 mill.kroner. I 2017 legges det inn en økning på 6,5 mill.kroner i økning som følge av ny takseringer i hovedsak på nye industrianlegg. I 2018 – 2020 legges det inn 0,5 mill.kroner i året. Regjeringen kom i 2015 med forslag om endringer i beskatningen av verker og bruk, for Bamble er dette beregnet å gi et inntektstap på 27,4 mill.kroner. Dette er ikke ferdigbehandlet ennå. Dette er ikke lagt inn i budsjettgrunnlaget. For å finansiere driftskonsekvensene av utbyggingene på Nustad er det forutsatt en prisjustering av eiendomsskatten fom 2018 med 3,5 mill.kroner og økende til 4,6 mill.kroner fom 2019.

Utbytte fra Skagerak energi

I selskapets årsrapport for 2015 foreslås et samlet utbytte på 88 mill. kroner som for Bambles eierandel på 3,34 % utgjør ca. 2.9 mill. kroner. Dette fra et årsresultat på 692 mill. kroner noe som er 804 mill. høyere enn for 2014. Selskapet indikerer i årsrapporten at dette ser ut som en fin fremgang, men dessverre mest på papiret. Bakgrunnen for dette er at en del av fremtidig kraftproduksjon er sikret til faste priser. Utsiktene i kraftmarkedet viser et fortsatt krevende marked med lave kraftpriser som følge av økt utbygging av fornybar kraft, lave priser på kull og CO2-kvoter, samt uendret utvikling i etterspørsel bildet. I brev vedrørende prognose for utbytte til utbetaling i 2017 fra Skagerak Energi datert 22.06.2016 indikerer selskapet et utbytte på 100 mill. kroner. For Bamble utgjør dette 3,340 mill. kroner. Fra 2019 legges det inn et utbytte på 4,3 mill. kroner. [Årsmelding Skagerak energi 2015](#)

Finansplasseringer

Avkastningen på finansplasseringene er per 31.07.2016 på 4,5 prosent, noe som er over periodisert budsjettert på årsbasis. 2017 kan også bli et utfordrende år for finansmarkedene. I Norge har viser NAV at arbeidsledigheten er fallende samtidig som SSB melder om at nedgangen i industriproduksjon er i ferd med å flate ut etter et fall de siste fem kvartaler. Det internasjonale bildet preges av usikkerhet i eurosoneen forbundet med BREXIT og virkningene denne ville få, samt usikkerhet rundt oljeprisen. Det er fortsatt svak og skjør vekst i USA. I tillegg bidrar et svakt rente-marked til lav avkastning på obligasjoner. Det er i økonomiplan lagt inn et uttak fra finans-plasseringene på 50 mill. kroner i 2017 for å finansiere kjøp av aksjer til tomteselskap som skal fremme bedriftsetablering på Frier Vest. Forventet avkastning holdes på 3,2 % for perioden 2017-2020.

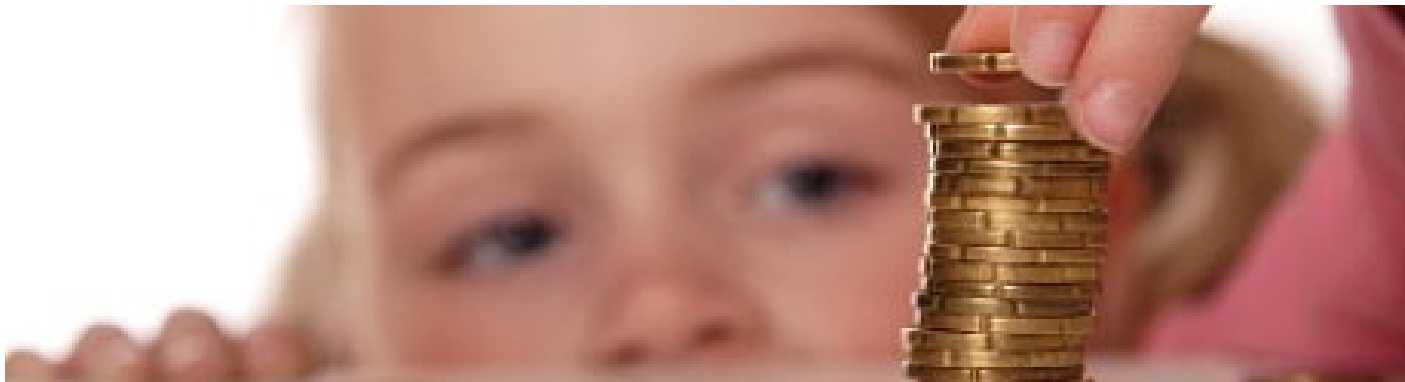
Renteinntekter bankinnskudd

Kommunen regner renteinntekter av et beregnet gjennomsnittlig bankinnskudd på 100 mill. kroner i perioden. Det forventes en innskuddsrente på 1,3% i 2016 stigende til 1,7% i 2019.

Brukerbetaling, leier, avgifter

I 2016 budsjettet utgjør brukerbetaling, avgifter, leier mv. totalt 154 mill.kroner. VAR- avgiftene er den største inntektsposten, inntektene er satt til selvkost. Det foretas årlig en prisregulering av satsene for egenandeler, avgifter, leier og lignende

VAR	45 %
Utleieboliger	23 %
Barnehage, sfo, skole	14 %
Tjenester helse / omsorg	10 %
Annet	8 %

DRIFTSUTGIFTER

Renter og avdrag på ordinære lån

Bokført gjeld på kommunens totale låneportefølje var 31.06.16 på 939,8 mill. kroner med en rentekostnad på 2,06 prosent, noe som er tilnærmet i balanse med budsjetterte rentesats på 2,0 prosent. Dette skyldes bla. at kommunen i stor grad har benyttet seg av gunstige, korte renter samtidig som Norges Banks rentebane er senket. Norges bank senket styringsrenten med 0,50 % i juni 2016 til 0,50 prosent, og har igjen utsatt økningen i sin rentebane med forventninger om ytterligere kutt i 2016. Med 1 mrd.kroner i gjeld vil en renteendring på 0,25% medføre endring i renteutgifter på 2,5 mill.kroner. Det foreligger ingen signaler som tilsier at vi får endret betingelser på opptak av lån i Husbanken. Vi kjenner imidlertid til at dette er under løpende vurdering sentralt.

[Pengepolitisk rapport 2/16](#)

Lønnsvekst og prisjustering

I opprinnelig budsjett 2016 er lønnsutgifter inkl. sosiale utgifter budsjettert med 674 mill. kroner. Enhetenes lønnsbudsjetter for 2017 beregnes til høsten.

Det er satt av en lønnsøkning for 2017 på 2,4 % av fastlønn med tillegg av pensjon og arbeidsgiveravgift, totalt 15,3 mill.

Lønnsbudsjettene for 2017 er ikke beregnet enda. Rammeendringen for 2016 på 13,3 mill.kr ligger derfor på en sentral post foreløpig til lønnsbudsjettene er beregnet.

Driftsbudsjettene til enhetene prisjusteres hvert år. Det gis en generell priskompensasjon og større poster vurderes generelt. Enhetenes driftsutgifter justeres iht. konsumprisindeks for 2015, 2,1 %. Større poster vurderes spesielt og det gis kompensasjon for avvikende prisvekst når denne gir urimelige utslag.

Pensjonsutgifter

Bamble kommune har pensjonsavtaler via Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og Statens pensjonskasse (SPK). Det er forskjellige pensjonssatser i de ulike pensjonskassene. I opprinnelig budsjett 2016 er det budsjettert med 69 mill. kroner i pensjonsutgifter. Tjenestepensjon er en del av lønnsvilkårene til de ansatte og utgifter til pensjon må dekkes av kommunen innenfor gitte inntektsrammer. Ny beregning av pensjonssatsene kommer senere i høst.

[Regjeringen, kommuner-og-pensjonskostnader](#)

Endringer i enhetenes driftsrammer

I opprinnelig budsjett 2016 er det budsjettert med 1.017 mill. kroner i utgifter og 308 mill.kroner i inntekter til enhetene. Kommunen står ovenfor mange utfordringer fremover samtidig som den opplever en endring i befolkningssammensetningen med færre barn i skolealder og flere eldre. Bamble kommune har i all hovedsak gode tjenester og fornøyde brukere, men enhetene melder om press på tjenestene. Det er en underfinansiering av igangsatte tiltak, dette betyr at eksisterende og nye tjenester må vurderes for alternative løsninger for å redusere kostnader og ivareta et godt faglig tilbud og arbeidsmiljø. Enhetene har mange utviklingsmål og ønsker om friske midler til nye tiltak. Totalt er det meldt inn nye driftstiltak på til sammen 36,1 mill.kroner for 2017. Kommunens økonomi gir ikke grunnlag for aktivitetsvekst. Enhetene forutsettes å ha kontinuerlig fokus på tjenestenivået gjennom omstilling og effektivisering av tjenestene slik at vedtatte innsparinger kan gjennomføres. Enhetenes innspill til utfordringsnotatet med beskrivelse av status og utviklingsmål følger vedlagt til den politiske behandlingen.

Gjeld

Gjelden er på ca 938,9 mill.kroner 31.07.16, økende til ca 1 409,9 mill.kroner ved utgangen av 2020 medregnet utbygging Yggdrasil. Gjeld avdras på 27 år, jf forventet minimumsavdrag. Gjeldsrenten forutsettes 2,0% i 2017, økende til 2,6% i 2020.

Lønnsvekst og driftsutgifter

Det er lagt inn en rammeendring på lønn og pensjon for 2017 på totalt 15,3 mill.kroner.

Prisjustering driftsutgifter 2,1 %.

Rammekorrigeringer og nye tiltak

Enhetens rammer justeres for lønns- og prisstigning, vesentlige oppgaveendringer, endringer handlingsprogram 2016-19 og nye tiltak:

- Pris og lønnskompensasjon 18,4
- Statlig styrking helårseffekt naturfagtime, gratis kjernetid barnehage og styrking rusfeltet 1,1
- Endring i antall skolebarn -2,1
- Endringer i skolestruktur, driftskostnader bygg 1,09
- Vedtatte innsparinger 2016 -13,2
- Oppstart Nustadbakken og Nustadjordet er forskjøvet med 1 år til 2.halvår 2018

Driftstiltak enhetene:

Det er meldt inn driftstiltak på 36,1 mill. kroner i 2017:

- Kirke 0,8
- Stabene 0,4
- Teknisk og samfunnsutv. 1,7
- Skole og barnehage 5,1
- Kultur og oppvekst 7,8
- Helse og omsorg 20,3

INVESTERINGER

Forutsetninger

Kommunens lånegjeld som belaster driftsbudsjettet skal ikke øke i forhold til driftsinntektene. Ekstraordinære driftsinntekter, f.eks utbytte Skagerak og avkastning på finanskapitalen, brukes fortrinnsvis til å finansiere investeringer.

Bygg og eiendommer som kommunen ikke selv bruker selges.

Prioritering av investeringer

1. Selvfinansierte tiltak der kostnadene i sin helhet finansieres ved inntekter.
2. Effektiviseringstiltak som bidrar til reduserte kostnader eller økte inntekter.
3. Utviklings tiltak som bidrar til å løse kommunens oppgaver på en bedre og mer effektiv måte.

Prioriterte prosjekter 2017-2020

- Etablering av næringssekskap Frier Vest, innskudd aksjekapital 50 mill. kroner i 2017, uttak av finanskapitalen.
- Kystkultursenter 30,8 mill.kroner i 2017.
- Utbygging av Nustadjordet, inkl.barnebolig, og Nustadbakken, ferdig 2018.
- Utbygging Eik Gravlund
- Yggdrasil/ny ungdomsskole lagt inn med et foreløpig anslag på 450 mill.kroner.

Investeringsprosjekter som foreløpig ikke er prioritert

Mill.kroner, netto.

Sentrumsgården	20,2
Økt IKT-ramme	2,0
Kirker og kirkegårder	10,4

Investeringer

Bamble kommune har behov for investeringer i bygg og anlegg for å imøtekomme eksterne pålegg, nødvendig utvikling av tjenestene og rasjonell drift. Investeringer må vurderes i et langsiktig perspektiv i forhold til kostnader og behov for utvikling. Investeringene må ses i sammenheng med kommunens økonomi for øvrig. Større investeringsprosjekter skal til politisk behandling iht. PLP-metoden med forstudie, forprosjekt og hovedprosjekt før gjennomføring.

Finansiering av investeringer

Bamble kommune har liten evne til å frigjøre midler til egenfinansiering av investeringer. For å finansiere ønskede investeringer ble det i budsjettbehandlingen for 2014 besluttet å ta ut 50 mill. kroner fra finansplasseringene til investeringer. Kommunen finansierer sine investeringer i hovedsak ved å ta opp lån. Høyere lånegjeld medfører at kommunen får høyere utgifter til renter og avdrag, og behov for nye kutt i driftsrammene til enhetene. For å dempe denne effekten er det viktig at lånegjelda ikke øker mer enn kommunens drift inntekter.

Investeringsprosjekter

Det vil alltid være ønsker om større investeringer enn kommunen har økonomiske evne til å gjennomføre. Derfor er det nødvendig med prioritering av hvilke prosjekter som skal gjennomføres. Kommunen vedtar investeringsrammer til gjennomføring av VA-plan, trafikksikkerhetsplan, IKT-plan og mindre bygningsmessig oppgradering. I tillegg prioriteres større enkeltprosjekter iht. kommunestyrevedtak. Tabellen under viser investeringene i perioden, netto rammer, eks prosjektspesifikke inntekter og mva.

Mill.kroner	OB 2016	2017	2018	2019	2020	Sum 17-20	
Beredskap og brannsikkerhet	Avsetning til utskiftning biler. Rammen bør økes for å ivareta behov for utskiftning og anskaffelse av øvrig materiell.	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	5,8
Utleieboliger, boligsosial HP	Nustadjordet og Nustadbakken sluttfinansieres i perioden.	7,6	12,5	-11,8			0,7
Oppgradering komm. bygg	Årlig bevilgning for oppgradering av kommunale bygg og enøk-investeringer.	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7	14,8
Yggdrasil	Foreløpig avsetning til utbyggingen på Grasmyr	0,0	3,3	117,0	200,0	126,7	447,0
Startlån husbanken	Utlån og innlån startlån husbanken, 35 mill.pr år, samt avdragsinnbetalinger og -utbetalinger. Ingen nettoutgift.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
IKT investeringer	Årlig bevilgning som disponeres iht. IKT-plan.	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	16,8
Kirkelig fellesråd	Eik Gravlund. Det er behov en årlig ramme for oppgraderinger og utskiftning av utstyr.	3,0	12,0	14,0			26,0
Attraktivitet, miljø, friområder,	Bevilgninger til tettstedsutvikling Stathelle og Langesund, og til parker og miljøtiltak.	6,8	6,8	6,8	6,8	1,8	22,2
Næringsutvikling, tomter, -bygging	- Investeringer for tilrettelegging næringsformål. Frier vest, Kystkulturbygg og salg fra Skjerkøya.	-0,5	-0,5	80,4	-0,5	-0,5	79,0
Boligutvikling, tomter, -bygging	Salg av Lenesås budsjettet i 2016	-6,0					0,0
VAR	Investeringsramme iht. VA-plan	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	100,0
Veg og trafikksikkerhet	Investeringsramme trafikksikkerhetstiltak.	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	14,4
Sum netto investeringer		48,9	72,1	244,3	244,3	166,0	726,7
Bruk av finanskapitalen	Bruk av finanskapitalen til Frier vest og Kystkulturbygg.			-84,1			-84,1
Opptak lån	Finansiering av investeringer.	-48,9	-72,1	-160,2	-244,3	-166,0	-642,6
Sum finansiering		-48,9	-72,1	-244,3	-244,3	-166,0	-726,7

BUDSJETTBALANSEN

Saldering

I forbindelse med utfordringsnotatet er de økonomiske rammene for kommende fireårsperiode gjennomgått med bakgrunn i kjente rammebetingelse og vedtak. Beregningene i tabellen nedenfor viser et lite handlingsrom i 2017. Utover i perioden er det et underskudd på ca. 5 mill.kroner. Dette er under forutsetning av at vedtatt innsparingskrav for enhetene på 13,2 mill.kroner fom. 2017 imøtekommes

Mill.kroner	2017	2018	2019	2020
Endringer frie inntekter	-24,3	-27,7	-31,1	-34,5
Innsparing	-13,2	-13,2	-13,2	-13,2
Lønn- og prisvekst	18,4	18,4	18,4	18,4
Nye tiltak	15,7	26,2	31,2	34,5
	-3,4	3,7	5,3	5,1

Nye tiltak som gjelder ordinær drift er ikke lagt inn i tabellen over.

Eks. midlertidig demenskollektiv 5,3 mill, forsterket skjermet enhet 3,5 mill, kjøp elevplasser 3 mill, Nav og flyktninger. Tiltakene vil bli behandlet ifm budsjettet.

Omstillingsprosess

I 2016 har det vært gjennomført en politisk prosess for å definere innsparingstiltak fra og med 2017. Prosessen ble avsluttet i kommunestyret i juni. Totalt innsparingskrav var på 13,2 mill.kroner. Etter utvalgsbehandlingen er det kommet frem tiltak med en forventet innsparingseffekt for 2017 på til sammen ca 8 millioner. Enhetene har i sine utfordringsnotater kommentert hvordan innsparingskravet, inkludert kommunestyrets vedtak skal følges opp.

Fondsreserver

I løpet av budsjettåret oppstår det endringer i kommunens inntekter og utgifter og budsjettet kan ikke ta høyde for alle usikkerhetsmomenter. Ved å ha betryggende fondsreserver sikrer dette mot reduksjon i tjenestenivået midt i et budsjettår. Samlede driftsfond, bundne og frie, var ved inngangen til 2016 på 115,9 mill.kroner.

[Årsmelding 2015](#), se note 6.

Organisasjon og personal

I takt med nye oppgaver, vedtatte styringsmål og effektivisering, er det behov for å ha fokus på organisasjonsutvikling og kompetanse. Dette skal medføre:

- Fortsatt fokus på kompetanseutvikling for ansatte.
- Fokus på rekruttering bla gjennom omdømmearbeidet.
- Fokus på arbeidsprosesser for å sikre god flyt og kvalitet i de løpende oppgavene, og frigjøre tid til ledelse og utviklingsoppgaver.
- Fortsatt fokus på redusert sykefravær.
- Fokus på økt andel hele stillinger i helse og omsorg.
- Fokus på kommunens samfunnsansvar med å tilby praksis til personer med redusert funksjonsevne.

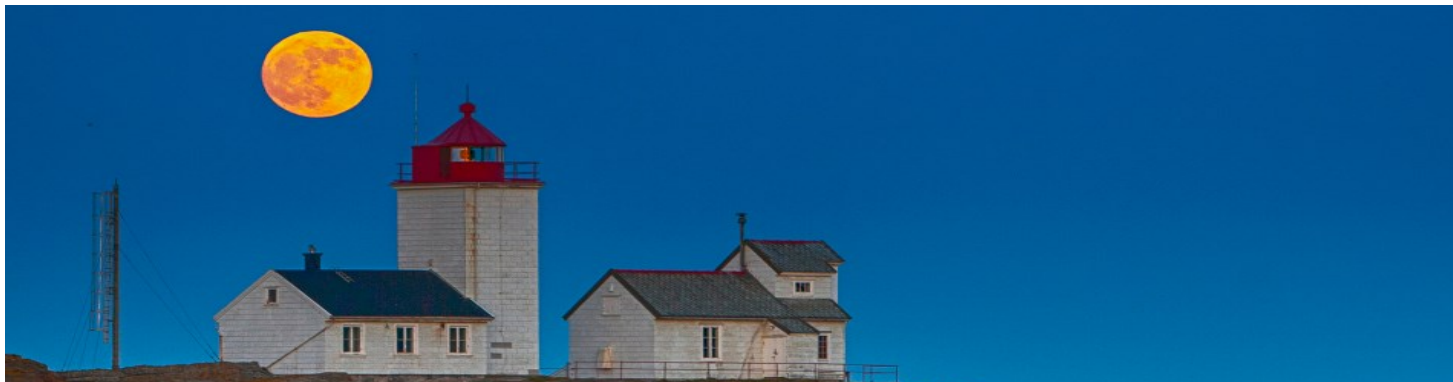
Interkommunalt samarbeid

Kommunen har samarbeid med nabokommuner innenfor flere tjenesteområder og forutsetter at det prioriteres kommunesamarbeid på områder med effektiviseringspotensial, styrking av kompetanse og robusthet.

Føringer for budsjettsaldering 2017-2020

Følgende føringer legges til grunn for rådmannens forslag til budsjett for 2017-2020:

- Budsjett salderes med et positivt netto driftsresultat.
- Det forutsettes at økte kostnader på eksisterende tjenester dekkes innenfor enhetenes driftsrammer.
- Innsparingene i enhetene som ble vedtatt i budsjettbehandlingen for 2016 konkretiseres og gjennomføres.
- Budsjettsalderingen foretas med intensjon om at ingen fast ansatte sies opp.
- Avsatt omstillingsfond brukes som en katalysator for å få gjennomført innsparings- og omstillingstiltakene.
- Driftsfondet skal minimum være på 1% av bto driftsutgifter (10 mill.kroner) og finansbufferfondet på minimum 10% (23 mill.kroner) av vedtatte finansplasseringer.
- Enhetene skal selv avsette midler for å kunne håndtere budsjettmessige avvik i løpet av året.
- Det stilles samme effektiviseringskrav til eksterne tjenester som til kommunens egne enheter.
- Mulighet for økning av satsene for eiendomsskatt utredes.

DEMOGRAFISK UTVIKLING

Endringer i tjenestebehov

Regjeringen har lagt ut beregninger av konsekvensene av befolkningsframskrivningen på kommunens tjenester. Dataene er hentet fra KOSTRA rapporteringen 2012.

	2012	2020
Behov for årsverk i barnehagene	163	157
Behov for årsverk institusjon og hjemmetjeneste	303	342
Behov for lærerårsverk i grunnskolen	186	178
Barn 1-5 år med barnehageplass	679	653
Elever i grunnskolen 1-7. trinn	1,158	1,136
Elever i grunnskolen 8-10. trinn	546	492
Mottakere av institusjonstjenester og hjemmetjenester 0-66 år	283	272
Mottakere av institusjonstjenester og hjemmetjenester 67-79 år	111	154
Mottakere av institusjonstjenester og hjemmetjenester 80 år eller eldre	223	265

Regjeringens kommunedatasider

Bamble har i kommuneplanens arealdel definert to kommunesentra, Stathelle og Langesund. Tabellen viser befolkningsutviklingen i de ulike delene av kommunen de 12 siste år.

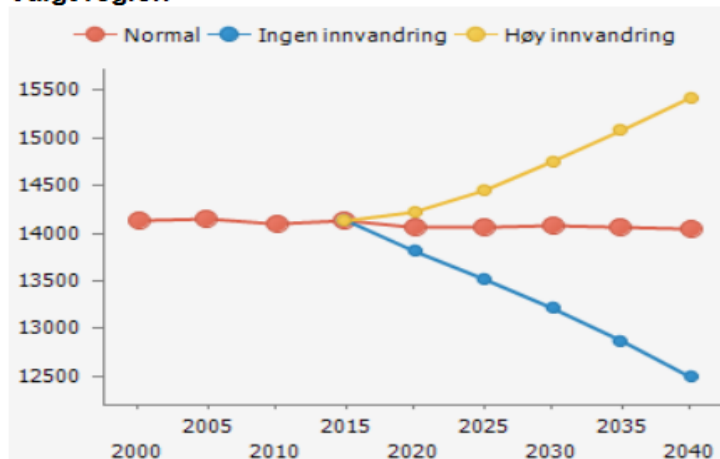
	2004	2016	Endr. 04-16
Herre	1401	1347	-54
Vest-Bamble	1632	1614	-18
Rugtvædt	2189	2246	57
Stathelle-Grasmyr	5186	5131	-55
Langesund-Nustad	3748	3750	2

Utvikling i folketallet

Befolkning og utvikling preges av den store tilflyttingen kommunen hadde på 70 og 80 tallet i forbindelse med etableringen av den petrokjemiske industrien.

Bamble kommune har hatt en stabil uendret befolkning siden midten på 90- tallet. Det er lite som tyder på at dette vil forandre seg med mindre det foretas viktige grep som tilrettelegging for økt boligbygging og satsing på nye arbeidsplasser. Grafen viser tre ulike alternativer for samlet folketall frem mot 2040.

Befolkning 2000-2040. Alternative framskrivninger. Valgt region

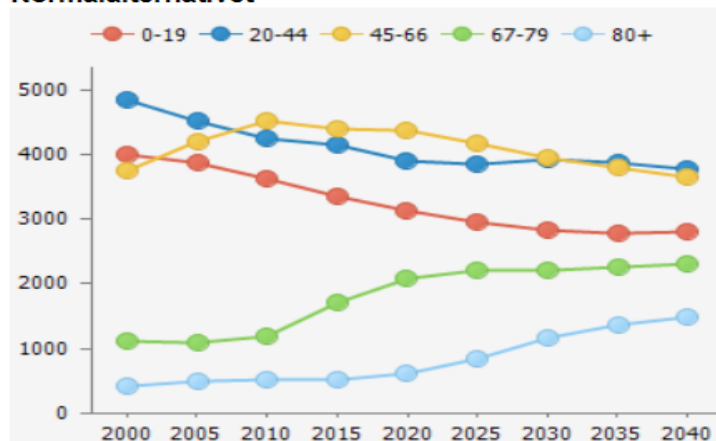

Demografi

Om ikke folketallet endrer seg så vil alderssammensetningen forandre seg. Bamble vil fram til 2020 få nedgang i alle aldersgrupper så nær som de nyfødte, 16-19 åringene og blant de eldre. Blant de eldre vil økningen bli betydelig, og blant de eldste (80+) vil gruppen vært øket med 67 personer i 2020.

Grafen nedenfor viser endringer i alderssammensetningen fra 2000 og prognosen frem mot 2040, middelsalternativet.

Antall innbyggere etter aldersgrupper. Normalalternativet

KOSTRA, UTVALGTE NØKKELTALL

Nedenfor vises nøkkeltall, KOSTRA nivå 1, for Bamble sammenlignet med andre kommuner for 2015. Enhetene har i sine egne dokumenter tatt med utfyllende nøkkeltall for sine tjenester.

	Bamble 2014	Bamble 2015	Kostra- gruppe 08 2015	Landet uten Oslo 2015
Finansielle nøkkeltall				
Brutto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	-3,2	1	2,3	2,2
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	-0,6	2	2,5	2,7
Frie inntekter i kroner per innbygger	45335	46930	48134	49776
Langsiktig gjeld i prosent av brutto driftsinntekter	216,1	204,7	217,4	213
Arbeidskapital ex. premieavik i prosent av brutto driftsinntekter	33,2	29,8	17,7	17,8
Netto lånegjeld i kroner per innbygger	51872	52119	57525	54184
Prioritering				
Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kroner, barnehager	122383	130503	126124	130793
Netto driftsutgifter til grunnskolesektor (202, 215, 222, 223), per innbygger 6-15 år	103134	107039	99205	102843
Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, kommunehelsetjenesten	2468	2586	2263	2381
Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, pleie- og omsorgstjenesten	16868	17238	14108	16229
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr. innbygger 20-66 år	3892	4797	3086	3241
Netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år, barnevernstjenesten	8387	10113	8087	8340
Netto driftsutgifter til administrasjon og styring i kr. pr. innb.	5338	4105	3769	4196
Dekningsgrad				
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	90,9	90,1	90,3	91
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	9,4	9,1	8,2	7,9
Legeårsverk pr 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	8,3	8,3	9,9	10,5
Fysioterapiårsverk per 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	11,7	12,5	8,3	9,1
Andel mottakere av hjemmetjenester over 67 år	..	..	..	..
Andel plasser i enerom i pleie- og omsorgsinstitusjoner	100	100	94	94,7
Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon	7,7	7,3	10,1	13,2
Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år, av innbyggere 20-66 år	4,8	4,8	..	3,9
Andel barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-17 år	5,7	6,6	:	4,8
Sykkel-, gangveier/turstier mv. m/kom. driftsansvar per 10 000 innb.	5	5	37	45
Kommunalt disponerte boliger per 1000 innbyggere	26	28	17	21
Årsverk i brann- og ulykkesvern pr. 1000 innbyggere	0,64	0,34	..	0,71
Produktivitet/enhetskostnader				
Korrigerte brutto driftsutgifter i kroner per barn i kommunal barnehage	167578	187822	173797	177232
Korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskole, skolelokaler og skoleskyss (202, 222, 223), per elev	106545	111655	103964	106567
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 8.-10. årstrinn	15	14,3	15,1	14,1
Korrigerte brutto driftsutg pr. mottaker av hjemmetjenester (i kroner)	299677	287955	249145	237826
Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass	1245373	1389460	1067223	1035689
Årsgebyr for vannforsyning - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret+1)	2736	2820	2788	3381
Årsgebyr for avløpstjenesten - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret+1)	3626	3626	3569	3784
Årsgebyr for avfallstjenesten - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret+1)	2766	3042	2412	2616
Gjennomsnittlig saksbeh.tid for private forslag til detaljreg.	600	302	..	233
Gj.snittlig saksbehandlingstid for opprettelse av grunneiendom.	77	51	..	51
Kalenderdager	77	51	..	51
Bto. dr.utgifter i kr pr. km kommunal vei og gate	111265	111000	125311	125104

Andre særtrekk

Samferdselsmessig ligger Bamble gunstig til. Med tilgang til 1 flyplass innen en times reisevei, 30 minutter til jernbane, fergeforbindelse til Danmark og etter hvert som E-18 blir ferdig utbygget har Bamble gode forbindelser både vest- og østover.

Økonomiske nøkkeltall:

I tabellen er Bamble kommune sammenliknet med de kommunene som SSB anser er de mest relevante kommunene å måle oss opp mot (gruppe 08) og et gjennomsnitt for landet (uten Oslo).

- Bamble kommune har svakere driftsresultater enn både gruppe 08 og landet som helhet. Resultatet er imidlertid bedre i 2015 enn i 2014.
- Bamble har lavere frie inntekter til disposisjon pr. innbygger. En gjennomsnittsinntekt ville gitt oss nesten kr. 40 mill. mere pr. år.
- Bamble har noe lavere lånegjeld pr. innbygger i forhold til kostragr. 08 og landssnittet.
- Bamble har høyere driftsutgifter pr. innbygger til skole, helsetjenester, pleie og omsorg, sosialtjenester og barnevern. Adm. Utgiftene er nå under landssnittet.
- Bamble har lavere driftsutgifter til drift og vedlikehold av kommunale veier.
- Bamble har lavere dekningsgrader på sine tjenester innen legeårsverk, beboere i institusjon og innen brann- og ulykkesvern.
- Bamble har høyere eller lik dekning innen barnehageplasser, fysioterapi, barnevernstiltak, kommunale boliger og en høyere andel sosialhjelps-mottakere i aldersgruppen 22-66 år.
- Bamble har noe lavere årsgebyr enn landssnittet på VAR-området.

SSB kostra nøkkeltall

	Elevtallsutvikling			
	2000- 01	2005- 06	2014- 15	2016- 17
Grasmyr	164	223	222	212
Herre	255	238	146	134
Langesund b	414	322	269	282
Langesund u	179	168	138	116
Rugtvedt	399	327	287	292
Rønholt	240	249	185	168
Stathelle b+u	470	476	431	410
Sum	2.121	2.003	1.678	1.614

KOMMUNEBAROMETERET 2016 – 102. PLASS

Kommunal rapport sammenfatter Bamble kommunes hovedutfordringer og konklusjoner slik:

- Det er stor forskjell mellom de relativt gode prestasjonene på nasjonale prøver på 9. trinn, og veldig svake resultater når elevene går ut av 10. trinn. Frafallet på videregående blant elever fra kommunen er noe over landsgjennomsnittet.
- Bamble har en klart hjemme-basert eldreomsorg. Målt mot hvor mange gamle som faktisk bor på sykehjem, er andelen plasser for demente lav. Mange har trygghetsalarm i hjemmet, det er bra.
- Få saker i barnevernet tar mer enn 3 måneder å behandle, tross lav bemanning.
- Korrigert netto driftsresultat ble betydelig forbedret i 2015 og kommunen har et solid disposisjonsfond. Gjeldsgraden er uendret og Bamble bør klare greit å betjene gjelda. Økonomi: fra 43.plass i 2010 til 160. plass i 2016 (271.plass i 2015)

Plasseringer totalt 2010-2016

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Totalplassering (rapportert)	41	117	75	170	108	111	102
Totalplassering (oppdatert/sammenliknbar)	66	100	151	219	79	95	102
Uten hensyn til økonomiske vilkår (oppdatert/sammenliknbar)	91	134	219	261	117	141	140
Rangering inntektsnivå	263	263	312	227	289	280	280

Bamble kommune har innhentet statistikk fra Kommunal rapporters' kommunebarometer. Det er viktig å peke på at dette er en rangering og ikke en kvalitetsvurdering av tjenestene i kommunen. Barometeret er ment å gi grunnlag for refleksjon over hvilke tjenesteområder som utmerker seg positivt og hvilke tjenester som kan ha et forbedringspotensial.

Justert for inntektsnivået er Bamble rangert som den 102 beste kommunen i landet med totale nøkkeltall som er «klart bedre enn disponibel inntekt skulle tilsi». Ligger kommunen langt nede på et område, er det sannsynlig at det er noe å lære av andre, men det betyr ikke automatisk at kvaliteten i den leverte tjenesten er dårlig.

Bambles rangering har variert noe de siste 6 årene, med en 75. plass i 2012 som den beste. Det er totalt 428 kommuner med i rangeringen.

Rangering innen sektorer:

Plassering	2014	2015	2016
Grunnskole	276	341	318
Eldreomsorg	78	40	43
Barnevern	24	26	25
Barnehage	204	162	258
Helse	251	216	199
Sosial	277	232	266
Kultur	212	215	183
Økonomi	159	207	160
Kostnadsnivå	196	219	244
Miljø og ressurser	1	12	16
Saksbehandling	193	249	161
Vann, avløp og renovasjon	246	195	205

Bamble er nesten i toppsjiktet som vanlig innen barnevern og miljø og ressurser.

I tillegg er det litt bedre plassering innen kultur og økonomi, samt saksbehandling.

Nøkkeltallene som trekker mest ned er innen grunn-skole, den eneste sektoren vi havner langt nede på tabellen. I tillegg er det langt svakere plassering innen barnehage enn for et år siden,

Rapporten med bakgrunnstall ligger som vedlegg.

[Kommunebarometeret, presentasjon](#)
[Kommunebarometeret](#)
[Kommunebarometeret, vedlegg](#)

1

BAMBLE SKAL HA ØKT BEFOLKNINGSVEKST PÅ SAMME NIVÅ ELLER HØYERE ENN NASJONAL VEKST

Bamble kommune har over lang tid hatt en tilnærmet konstant befolkning. Variasjonen de siste 20 år har vært innfor +/- 0,5%. Fra en bunn i 2011 har det vært en samlet økning på 1,2% fram til 2015. Som mange andre kommuner så opplever også Bamble en endring i befolkningssammensetningen med færre barn i skolealder og flere eldre. Tilflytningen av personer med annen nasjonalitet har i de siste årene vært stabil og bidratt til å opprettholde befolkningen. Bolig- og arbeidsmarkedet i Grenland må sees under ett. Bamble kommune må styrke og markedsføre naturgitte preferanser som kommunen har i regionen. Kommunen må ha fokus på den nye kommuneplanens arealdel og boligbygge-program som en positiv og klar premissyter for utviklingen i kommunen.

Arbeidsplasser

Bamble kommune har store nærings- og handelsarealer ferdig regulert og opparbeidet. Eksempel på dette er Rugtvedt og Skjerkøya. I tillegg er det avsatt betydelige områder for næringsliv og industri i kommuneplanens arealdel. Spesielt er Frier Vest et viktig område for utvikling av tyngre industri for hele Grenland.

Lang kyst med gode havner og hovedveien (E18) mellom Øst- og Sørlandet er muligheter som må videreutvikles. Effektive veiforbindelser inn og ut av Bamble er viktig for nyetableringer. Den raskeste forbindelsen østover vil være ny E18 med bro over Eidangerfjorden. Da vil også krysset på Rugtvedt være den beste avkjøringen til industriområdene langs Frierfjorden og ved Vold. Og det vil også være et naturlig utgangspunkt for veiforbindelsen videre oppover i Telemark og over til Vestlandet. En fremtidig sammenkobling av Vestfoldbanen og Sørlandsbanen åpner for nærmere samarbeid mellom Grenland, Agderfylkene og Sør-Vestlandet. Grenland og Langesundsfjorden er en av landets mest trafikkerte farleder og det er viktig at statlige arbeidsplasser i den forbindelse beholdes og videreutvikles.

Boliger

Bamble kommune har natur og kystsoner med høye kvaliteter og aktivitetsmuligheter. Kommunen skal legge til rette for utvikling av attraktive boområder og boliger. Kommunen har en skjevt fordelt boligmasse med mange eneboliger og lite med små, rimelige leiligheter. Dette fører til at unge i etableringsfasen har problemer med å komme seg inn på boligmarkedet. Bosatte i Bamble har tilgang til et stort arbeidsmarked. Og med ny E18 vil arbeidsmarked utvides til Arendal i sør og Tønsberg i nord, innenfor akseptabel pendleravstand. Kommuneplanen legger opp til et stort utviklingspotensial i Grasmyrområdet. I tillegg til områder avsatt til offentlige og eksisterende private formål, vil det også bli plass til mange nye boliger. Det er utarbeidet et boligbyggeprogram med prioriterte oversikter over regulerte og uregulerte boligområder. Dette er både private og kommunale arealer. Arealplanen og boligbyggeprogrammet viser at kommunen har stort potensiale for ny boligbygging.

[Kommuneplanens arealdel](#) og [boligbyggeprogram](#)

Effekt mål:

1. Nasjonal vekst er beregnet til 1,3%. Bamble skal ha en befolkningsvekst på samme eller høyere nivå. For å oppnå dette må det bygges 100 nye boenheter hvert år.
2. Økning i antall arbeidsplasser som overstiger nasjonal befolkningsvekst.

Strategiske tiltak:

1. Kommunen skal legge til rette for utvikling av attraktive boområder og boliger.
  - a) Nedlegge skytebanen på Fjelljordet for å åpne for boligutbygging, og i samarbeid med grunneiere lage område-plan for Grasmyr-Fjellstad.
  - b) Legge til rette for, og være pådriver til, utvikling av uutnyttet boligareal og fortetting på Langesundhalvøya i henhold til ATP og arealplan.
  - c) Være pådriver for gjennomføring av boligbyggeprogram med fokus på variert boligbygging.
  - d) Rask oppstart av kommunale reguleringsplaner godkjent i arealplan.
2. Kommunen skal legge til rette for næringsliv og industri ved å sette av områder i kommuneplanens arealdel.
  - a) Legge aktivt til rette for utvikling av Frier Vest industriområde.
  - b) Regulere inn og markedsføre lokale næringsområder i kommunedelplan for Grasmyr-Fjellstad.
  - c) Arbeide for å få etablert næringsaktivitet i regulerte arealer på Skjerkøya.
  - d) Bistå ifm tilretteleggelse for private næringsområder.
3. Vurdere stilling som bolig- og tettsteds-utvikler, se prioritering 2, side 17.

2

BAMBLE KOMMUNE SKAL HA LIVLIGE OG TRIVELIGE TETTSTEDER, LOKAL-OG KOMMUNESENTRA

Bamble kommune har to kommunesentra; Stathelle og Langesund. Og fem lokalsentra; Herre, Rugtvedt, Rønholt, Valle og Grasmyr. I tillegg er Trosby og Brevikstrand definert som tettsteder.

Boliger

En forutsetning for å få folk og aktivitet i kommunesentra er at det bor folk i bykjernene og tettsteder. Det er derfor viktig at en får realisert sentralt lokaliserte boligprosjekter.

Møteplasser

Torg, parker og lekeplasser med benker, griller, lekeapparater, beplantning og ly for vær og vind er eksempel på gode møteplasser som skaper trivsel.

Handel

Når det bor og ferdes folk i byen så vil det være behov for basisbutikker og servicenæring. I tillegg vil det være en større, konsentrert befolkning som gir et bedre grunnlag for kafeer og restauranter utenom sommersesongen.

Estetikk

Folk skal være stolt av byen og hjemstedet sitt. Da er det viktig at alle bidrar til at vi som bor her gjerne vil ha besøk, gjerne gå tur, og gjerne fortelle andre om hvilken fin plass dette er. Det er den beste markedsføringen av kommunen vår. Da må beboerne, handelsstanden og kommunen bidra.

Fritidsaktiviteter og rekreasjon

Byene, og hele Bamble kommune, har unike muligheter for alle typer aktive fritidsaktiviteter i nærområdene. Det er turstier, båtliv, gjestebrygger, utkikkspunkter, badestrender, fiskemuligheter og mye mer i gangavstand fra bysentra. Stathelle har fint nærområde på Croftholmen, Langesund har Langøya, Steinvika, Krogshavn og Tangen fort.

Turisme og informasjon

Trives fastboende, så trives også turistene. Men turistene trenger mer informasjon og rettleiding enn fastboende. Det er derfor viktig med skilting, informasjonsfoldere og markedsføring. Spesielt er det viktig at de som kommer eller reiser med fergen tar seg tid til å stoppe en natt eller to i kommunen.

Kultur og arrangementer

Store arrangementer og festivaler er god markedsføring og bidrar positivt til å gjøre Bamble kommune kjent i hele landet.

Samarbeid

For å få til en praktisk og konkret plan for positiv sentrumsutvikling så må alle bidra, og det må være en enighet om prioriteringer og veien framover. Bamble kommune skal ta initiativ til faste møter med lokale velforeninger.

[Kommuneplanens arealdel](#)

Effekt mål:

1. Langesund skal være kommunens kultursentrum.
2. Stathelle skal være kommunens handelssentrum.
3. Kommunen skal arbeide for å styrke byer og steders identitet og utvikling.
4. Kommunesentra skal:
  - ha arenaer og aktiviteter som gjør at folk møtes
  - være trivelige og livlige
  - ha bærekraftig utvikling
  - ha differensiert boligtilbud
  - ha gjentatte og varige aktiviteter og tilbud.

Strategiske tiltak:

1. Vurdere nåsituasjonen for Langesund og Stathelle.
2. Lage handlingsplaner for «Trivsel i sentrum».
3. Stimulere til at boligprosjekter i bysentra realiseres.
4. Etablere et fast forum / møteplass som har sentrumsutvikling som formål for Langesund og Stathelle.
5. Etablere faste møter med velforeninger i lokalsenter og tettsteder.
6. Vurdere ny stilling som bolig- og tettstedutvikler. Det bør arbeides over tid (4 år) for se effekt av tiltaket.

3

BAMBLE KOMMUNE SKAL IMØTEKOMME LOKALSAMFUNNETS KRAV OG BEHOV FOR TJENESTER *GJENNOM HELHETLIG PRIORITERING, EFFEKTIV ORGANISERING OG INNOVATIV OPPGAVELØSNING*

Kommunen har i dag oppgaver som tjenesteyter, myndighetsutøver, samfunnsutvikler og demokratisk arena. Kommunen er velferdssamfunnets hovedaktør. Dette krever nytenking pga.

- Effektivisering av varer og tjenester i global økonomi / ikke mulig med samme effektiviseringsgevinster i offentlig sektor
- Når lønnsnivået øker sterkere enn produktiviteten blir kommunen stadig dyrere å drive
- Økt levestandard fører til at mange innbyggere ønsker å kjøpe tilleggstjenester
- Konkurransen med privat sektor om å utføre velferdsoppgaver

Vi har i dag et godt tjenestetilbud og leverer i all hovedsak gode tjenester. For å opprettholde dette, kan endringer i økonomiske forutsetninger medføre behov for å foreta strukturelle endringer som medfører større driftsenheter for å oppnå faglig og økonomiske stordriftsfordeler.

For å imøtekomme samfunnets og den enkelte innbyggers krav og økte behov for kommunale tjenester, har vi følgende utfordringer:

- Hvordan oppnå god og helhetlig ressursutnyttelse for å dekke fremtidens tjenestebehov?
- Hvordan utvikle en arbeidsgiverpolitikk som er rustet for fremtiden?
- Hvordan sikre en riktig prioritering og god styring med tjeneste-produksjonen?
- Hvordan utvikle et konstruktivt samarbeid med andre kommuner?
- Hvordan utvikle Bamble kommune og ha en god innbyggjerdialog?

Bamble kommune har pr.31.12. 2015 – 943 årsverk fordelt på 1163 fast ansatte. Det er gjennomført en organisasjonsgjennomgang 2015/16. Endringer på enhets-/virksomhetsnivå:

- **Skole og barnehage:**
  - Ny virksomhet PPT og spesialpedagogisk kompetansesenter fra 1.1.16 i enhet Skole og barnehage
- **Teknikk og samfunnsutvikling:**
  - Virksomhetene «Bygg, drift og vedlikehold» og «Bolit, bygg og eiendomsforvaltning» er slått sammen til ny virksomhet «Eiendomsforvaltning».
- **Helse og omsorg:**
  - Tjenester til mennesker med funksjonsnedsettelse samles i enhet Helse og omsorg. K-sak 22/16.
  - Hjemmetjenesten samles i en virksomhet.
  - Døgnbemannede boliger samles i en virksomhet

Bamble kommune må arbeide både med internt og eksternt fokus for å møte utfordringen om gode tjenester gjennom helhetlig prioritering, effektiv organisering og innovativ oppgaveløsning.

Det gjennomføres ulike organisasjons- og omstillingsprosjekter for å møte behov, ønsker og rettigheter fra innbyggerne i handlingsprogramperioden.

Bamble kommune har svart på Stortingets krav om gjennomført kommunereform og prosessen er avsluttet. Bamble kommune opprettholdes som selvstendig kommune innenfor dagens grenser. Kommunestyret mener at disse mulighetene på en likeverdig måte kan utløses gjennom et styrket samarbeid på tvers av kommunegrenser i Grenland.

Effekt mål:

1. Innbyggerne er fornøyd med kommunens tjenestetilbud.
2. Bamble kommune gjennomfører innovative prosjekter.
3. Bamble kommune prioriterer kommunesamarbeid på områder med effektiviseringspotensialet og styrking av kompetanse og robusthet.

Strategiske tiltak:

1. Bamble kommune skal arbeide for et styrket kommunesamarbeid i Grenland
2. Bamble kommune skal gjennomføre organisasjons- og omstillingsprosjekter.
3. Bamble kommune skal vurdere om vi utnytter ny teknologi effektivt og om vi samhandler godt.
4. Bamble kommune skal følge opp endringer i ny ungdomsskolestruktur

4

BAMBLE KOMMUNE SKAL BIDRA TIL ET ARBEIDSLIV SOM GIR ØKT DELTAKELSE

Deltakelse i arbeidslivet er viktig for økonomisk selvstendighet, sosial integrering i samfunnet og opplevelse av mestring og personlig utvikling.

På grunn av alder eller manglende arbeidsevne, vil noen mennesker ikke kunne delta i arbeidslivet. Et godt utbygd trykkesystem og muligheter til annen deltakelse i samfunnslivet er viktig for disse.

Noen tall fra Bamble – mai 2016:

- Arbeidsledighet	3,0 %
- Antall uføre	1.109
- Antall på statlige Nav-ytelser/-tiltak	443
- Antall på sosialhjelp	148

I kommunens velferds- og integreringsarbeid legges det stor vekt på å hjelpe mennesker med å få en tilknytning til arbeidslivet. I dette arbeidet er flyktninger og ungdommer prioriterte grupper.

For å få til god språkopplæringen og integrering av flyktninger knyttes språkopplæring til arbeidspraksis. Antall plasser har økt de siste åren, men det er fortsatt behov for flere plasser.

For ungdom som står utenfor skole og arbeidsliv legges det vekt på at alle som er i kontakter Nav skal ha et arbeids- eller aktivitetstilbud. Det gis ulike tilbud om arbeid og aktivitet. For ungdom med sammensatte problemer er det utviklet et tilbud ved Frisk Bris (Frisk Bris Ungdom).

I dagens arbeidsmarked er det en stor utfordring å skaffe arbeid til personer som har svak formell kompetanse. En konsekvens er at mange mennesker går fra tiltak til tiltak uten å komme inn i et fast arbeidsforhold. Det er nødvendig å tenke nytt for å løse denne store velferdsutfordringen. Nav arbeider tett med næringslivet for å få til dette. Noen bedrifter har en bevisst politikk på dette området. Ett eksempel er Stormberg som skal rekruttere 25 % av sine ansatte blant mennesker som har problemer med å komme ut i arbeidslivet.

Dette er en utfordring også Bamble kommune nå tar som organisasjon. I tillegg til dagens ordninger med praksisplasser, er det i år startet et nytt prosjekt for å gi ungdom og flyktninger kompetansehevende arbeidspraksis i kommunen. Fylkeskommunen vil være en viktig samarbeidspart i prosjektet. Målet er å kvalifisere for ordinært arbeid.

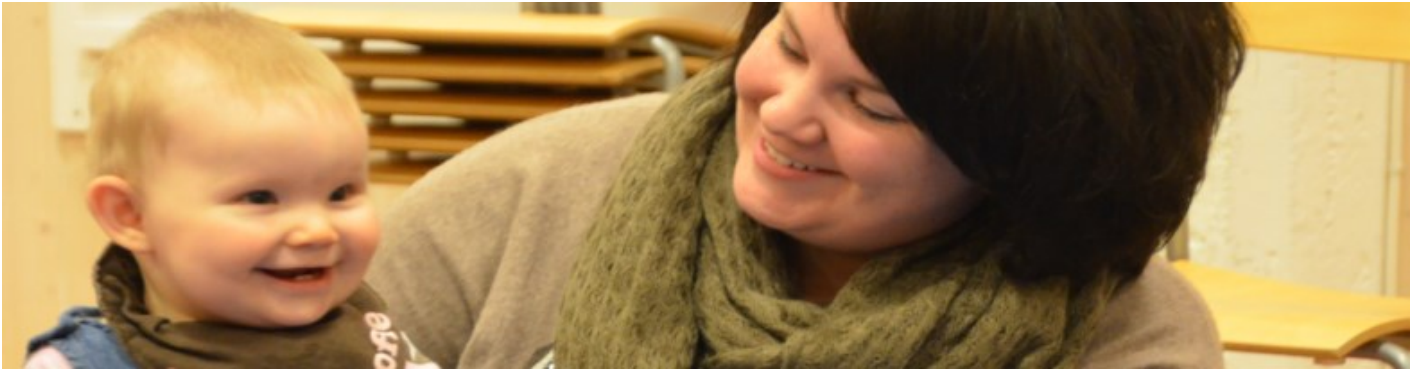
<http://www.stormberg.com> – samfunnsengasjement

Effekt mål:

1. Bamble kommune skal ha nedgang i antall personer som står uten arbeid (registrerte arbeidssøkere).
2. Bamble kommune skal øke:
  - plasser for arbeidspraksis og språkopplæring totalt i kommunen
  - plasser for arbeidspraksis og språkopplæring i egen organisasjon

Strategiske tiltak:

1. Bamble kommune skal aktivt bidra til at mennesker som står utenfor arbeidslivet får mulighet til å prøve ut sin arbeidsevne og knytte relasjoner til arbeidsmarkedet. Kommunen skal opprette flere plasser for språkopplæring og arbeidspraksis i egen organisasjon.
2. Nav Bamble skal i samarbeid med næringslivet, arbeide aktivt med utvikling ordninger for rekruttering av personer som sliter med å komme inn i ordinært arbeid.
3. Bamble kommune skal i sin organisasjon ha kompetansehevende ordninger som hjelper mennesker inn i ordinært arbeid. Et eget utviklingsprosjekt skal bidra til dette.
4. Nav Bamble skal samarbeide aktivt med Vekst i Grenland knyttet til næringsetableringer og annet næringsutviklingsarbeid.

5 **BAMBLE KOMMUNE SKAL GI TIDLIG HJELP TIL BARN OG FAMILIER SOM TRENGER BISTAND**

Forebyggende arbeid og tidlig innsats overfor barn, unge og familier, er trolig vår viktigste velferdspolitiske strategi.

Kommunen må aktivt bidra til et trygt oppvekstmiljø som gir barn og unge like muligheter. Å sikre alle unge en god utdanning er viktig. Utdanning og kvalifisering er avgjørende for at unge mennesker kommer inn i arbeidslivet, får mulighet til inntekt og et selvstendig liv. Mangel på utdanning, arbeid og fast inntekt øker risikoen for helseproblemer og tidlig uførhet. Det er bakgrunnen for at man i folkehelsearbeidet definerer sosial ulikhet som vårt største helseproblem.

Bamble kommune har stort fokus på tidlig innsats og godt tverrfaglig samarbeid. Det pågår utviklingsprogrammer i flere tjenester. Det er etablert systemer og rutiner for samarbeid gjennom «Samarbeidsmodellen for tverrfaglig samarbeid for barn og unge». Kommunen har gode arenaer for samarbeid, og har årlig en samhandlingskonferanse for ansatte som arbeider med barn og ungdom. Barn, unge og familier med minoritetsbakgrunn er en gruppe som bør ha prioritet i forhold til tidlig innsats

Nesten alle barn og unge i Bamble er daglig kontakt med ansatte i kommunen. Tidlig innsats og forebyggende arbeid handler i stor grad om å se og forstå barn, unge og familiers behov. Ansattes evne til å ivareta alle barn og unge er tett knyttet til verdier og kompetanse. Ansatte skal være beskyttelsesfaktorer for alle barn og unge ved å være dyktige på relasjon, kommunikasjon og sosial kompetanse. De skal ha tverrfaglig forståelse og samarbeidsevne samt kunnskap om risiko- og beskyttelsesfaktorer. Alle ansatte skal kjennetegnes ved et positivt menneskesyn og ha evne til å realisere verdier som skaper et godt oppvekstmiljø. For å sikre videreføring av de etablerte systemene og felles verdigrunnlag i møtet med barn og unge, vil kommunen etablere et fast opplæringsprogram for alle som jobber med barn og unge.

Forebyggende arbeid og tidlig innsats er god samfunnsøkonomi. Det er en utfordring er at innsats og gevinst ofte kommer på ulike tidspunkt og på ulike budsjetter. Det er nødvendig å sikre økonomisk rammer for dette arbeidet og tenke langsiktig, noe som er en utfordring i forbindelse med innsparinger i kommunen.

[Bamble 2015 - Ungdata](#)

Effekt mål:

1. Bamble kommune skal registrere:
  - c. Færre unge som er uten arbeid, skole eller aktivitet
  - d. Flere barn og unge som opplever god psykisk helse

Strategiske tiltak:

1. Bamble kommune skal sikre at medarbeidere og samarbeidspartnere har **kompetanse** til å se og følge opp barn, unge og familier som er i en sårbar livssituasjon. Et nytt tiltak er et kompetansehevingsprogram med fokus på ansatte som beskyttelsesfaktorer» for barn og unge.
2. Bamble kommunen skal videreutvikle en kultur for **tverrfaglig samarbeid** og systemer som sikrer rask og god faglig oppfølging. Dette skal bl.a. skje gjennom en videreføring av prosjektet «Talenter for fremtida». Et nytt tiltak er en veileder i bekymringssaker.
3. Bamble kommune skal **prioritere ressurser** (faglige og økonomiske) til forebyggende arbeid, tidlig innsats, utjevning av sosial ulikhet og særlig satsing på psykisk helsearbeid.

6

BAMBLE KOMMUNE SKAL HA LÆRINGSRESULTATER SOM LIGGER OVER LANDSGJENNOMSNI TTET

Enhet for skole og barnehage har gjennom 2015-2016 jobbet systematisk med barn og elevers læringsmiljø gjennom programmene Være Sammen i barnehage og Respekt i skole. Vi ser at dette arbeidet har båret frukter, og Elevundersøkelsen viser at elevene i Bamble opplever mindre mobbing, mer trivsel og mer motivasjon enn elever i Telemark og landet for øvrig.

Utviklingen i grunnskolepoeng har vist en jevnt stigende kurve de siste årene, og i 2015 var gjennomsnittet i Bamble 40,0 mot 40,7 i landet. Eksamensresultatene i matematikk viser at det gjenstår noen utfordringer på dette området. Skolene i Bamble er som en konsekvens av dette deltakere i Utdanningsdirektoratet sin satsing Ungdomstrinn i utvikling, med fokus på regning i alle fag. I tillegg pågår det forskjellige mindre prosjekter i skolene, som Mattedans for 1. klassinger på Stathelle, Rugtvedt og Langesund barneskoler. Grasmyr ungdomsskole har innledet et lærersamarbeid i matematikk med Bamble videregående skole.

En større utfordring for tjenesteområdet skole framover, vil være å opprettholde kvaliteten i opplæringen i nåværende skolestruktur med et synkende elevtall. I årene fram til den nye ungdomsskolen kan tas i bruk, vil dette gi en krevende økonomisk situasjon. I samme periode må det også gjennomføres en videreutdanning av lærere i forhold til nye kompetansekrav. Det er også behov for en helhetlig satsing innenfor området IKT, som vil være ressurskrevende.

I barnehage vil de faglige utfordringene framover først og fremst være å implementere den nye rammeplanen. Dette vil kreve kompetanseheving av ansatte og det er følgelig også en økonomisk utfordring knyttet til dette. Videre vil tjenesteområdet utarbeide og implementere en felles plattform for å møte flerspråklige barn og familier. Barnehagene vil også fortsette implementeringen av Være Sammen med blant annet utarbeidelse av handlingsplan mot mobbing.

Det knytter seg også en usikkerhet til antall barn i barnehagene framover. Fra høsten 2016 er det mange ledige plasser i enkelte barnehager, og fødselstallene er synkende. Det kan fra høsten 2017 være nødvendig å legge ned avdelinger ved enkelte barnehager. I så måte er det viktig at Bamble kommune kan være en attraktiv kommune for barnefamilier med en boligsatsing tilpasset dette.

Fra 01.01.16 ble PPT og spesialpedagogisk kompetansesenter etablert som egen virksomhet og Paletten som fast tjeneste. Tjenestene vil framover ha fokus på å være kompetansemiljøer på sine fagfelt, og på systemisk veiledning i barnehager og skoler. I tillegg vil tjenestene ivareta de elevretta oppgavene.

Felles for alle tjenesteområdene i enheten vil være fortsatt fokus på pedagogisk lederskap og på å innføre ny strategiplan som det styrende dokumentet i enheten. Dokumentet bygger på Stortingsmelding 19 (15-16) - Tid for lek og læring og NOU 2015:8 - Framtidens skole, og settes inn i rammene av kommuneplanens samfunnsdel «Herfra til 2025» og øvrig relevant planverk i kommunen.

EFFEKT MÅL

1. Elevenes læringsresultater:
  - Grunnskolepoeng er på 40 eller over.
  - Nasjonale prøver ligger på nasjonalt nivå eller over.
2. Elevundersøkelsen viser at
  - ingen elever blir mobbet.
  - området *Læringskultur* (motivasjon og mestring) er over nasjonalt snitt.

STRATEGISKE TILTAK

1. Enhet for skole og barnehage utvikler og tar i bruk ny strategiplan for perioden 2016-2019, for å sikre helhet og felles retning i opplæringsløpet 0-16 år. Arbeidet med Talenter for framtida implementeres i denne planen
2. Skolene i Bamble deltar i Utdanningsdirektoratets satsing Ungdomstrinn i utvikling. I Bamble får prosjektet tittelen Respekt for Regning
3. Det opprettes en arbeidsgruppe for å lage en plan for begynneropplæring i lesing. Arbeidsgruppa skal ha deltakere fra skole, barnehage og PPT. Planen iverksettes fra høsten 2017
4. Spesialpedagogisk kompetansesenter videreutvikles som systemisk veileder i arbeidet med læringsmiljø i barnehage og skole
5. Innføringstjenesten Paletten videreføres som kompetansemiljø med veiledning til alle skoler og barnehager innenfor flerspråklig opplæring

7

BAMBLE KOMMUNE SKAL SØRGE FOR TRYGGE OG FORSVARLIGE BEHANDLINGS-, REHABILITERINGS- OG OMSORGSTJENESTER

Kommunens innbyggere med behov for behandling, rehabilitering, pleie og omsorg, er en sammensatt og uensartet gruppe, alt fra små barn og unge med medfødt funksjonsnedsettelse, mennesker med ervervet funksjonsnedsettelse, kronikere, psykisk syke, rusmiddelavhengige og eldre.

Bambles demografiske utvikling viser økning i antall eldre og reduksjon i antall barn og unge. Økningen i antallet over 65 år vil gi en forholdsvis stor gruppe «friske yngre eldre», men også en betydelig gruppe som trenger behandling for kroniske sykdommer og hjelp på grunn av funksjonsnedsettelse. Antallet «yngre eldre» med nevrologiske lidelser og «yngre eldre» med demenstilstander er økende. Disse gruppene har behov for, og krav og forventninger om tilrettelegging og aktiv behandling, og bruker mye av tjenestens ressurser.

Jo mer funksjonsvennlige omgivelser en lever i, jo større er muligheten for å klare seg lenger uten hjelp. Bruk av velferdsteknologi i kommunen vil kunne gi innbyggerne muligheter til å mestre eget liv og helse, og vil gi flere muligheter til å bo lengre i eget hjem. Samtidig vet vi at jo eldre en blir, jo flere samtidige diagnoser får en. Ved økende alder øker også sannsynligheten for å få alvorlige og kostnadskrevede sykdommer som for eksempel kreft, demens, diabetes, hjerte- og karsykdommer, lungesykdommer, og muskel- og skjelettsykdommer. Det er jevn økning av brukere i hjemmetjenesten, både av yngre og eldre med generell alderdomssvekkelse.

Noen av våre hovedutfordringer er knyttet til å forebygge og/eller redusere forekomst og konsekvenser knyttet til disse sykdommene, samt ivaretagelse av omsorgstrengende i alle aldre, med ulike behov. I tillegg må Bamble kommune prioritere boliger til mennesker med behov for heldøgns tilsyn og omsorg, jfr. Boligsosial handlingsplan.

Samhandlingsreformen stiller nye og skjerpede krav til den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Pasientene utskrives tidligere fra sykehus, og kommunen driver i større og større grad aktiv behandling og rehabilitering. Med dette følger også nye krav til kompetanse hos våre ansatte. Fra 2017 vil kommunene få det samme ansvaret for mennesker med rus- og/eller psykiske lidelser, som for somatiske lidelser. Det vil innføres kommunal betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter, samt krav om kommunale øyeblikkelig hjelp plasser for denne brukergruppa. Fra 2020 vil det komme krav om psykologtilbud i kommunen.

Bamble kommune må sikre nødvendig kompetanse og legge til rette for at egne ansatte får mulighet til utdanning, både på høyskole- og universitetsnivå, og fagarbeidernivå, samt framstå som en attraktiv arbeidsgiver for å sikre nødvendig rekruttering.

[Morgendagens omsorg. Meld. St. 29 \(2012-2013\)](#)
[Fremtidens primærhelsetjeneste – nærhet og helhet. Meld. St. 26 \(2014-2015\)](#)
[Kommunereformen – nye oppgaver til større kommuner. Meld. St. 14 \(2014-2015\)](#)
[Prop. 15 S Opptappingsplan rusfeltet 2016-2020](#)
[Boligsosial handlingsplan 2013-2025, Bamble kommune](#)

Effekt mål:

1. Bambles innbyggere får et faglig forsvarlig helsetilbud.
2. Bamble kommune har tilstrekkelig antall boliger med døgnbemanning, korttids-, langtids-, rehabiliterings- og dagplasser
3. Bamble kommune har tilstrekkelig personalressurser med riktig kompetanse.

Strategiske tiltak:

1. Gi et forsvarlig tilbud til barn og unge med nedsatt funksjonsevne og forebygge belastninger i familien.
2. Videreutvikle tilbud knyttet til: Demens, herunder dag-/kveldstilbud og døgnplasser
Psykisk syke
Rusmiddelavhengige
Rehabilitering og behandling
Generell alderdomssvekkelse
Andre krevende oppgaver
3. Etablere boliger til mennesker med store og sammensatte behov.
Nustadbakken – 2018
Nustadjordet – 2018
Barnebolig – 2017
Demensboliger og andre døgntilbud, jf Boligsosial handlingsplan.
4. Tilrettelegge for bruk av velferdsteknologiske løsninger som bidrar til god livskvalitet og effektiv drift.
5. Møte dagens og morgendagens behov for kompetanse ved å gjøre ansatte i stand til å møte nye krav, gjennom konkrete kompetanse- og rekrutteringsplaner og støtteordninger for ansatte.

8

BAMBLE KOMMUNE SKAL VEKTLEGGJE FOREBYGGING OG TILRETTELEGGJE FOR MESTRING AV HELSE- OG VELFERDSPROBLEMER

Det er store utfordringer knyttet til endringer i sykdomsbildet, med økning i livsstilsrelaterte sykdommer, som for eksempel overvekt, diabetes og kols. Bamble folkehelseprofil viser utfordringer i forhold til innbyggernes generelle helsetilstand. De områder som peker seg negativt ut er spesielt psykiske symptomer og lidelser, og hjerte- og karsykdommer. I tillegg er andelen innbyggere med videregående eller høyere utdanning lavere enn landsnivået.

Alt dette er faktorer som har stor betydning for folkehelse og det enkelte individs helsetilstand og mulighet for mestring av hverdagen. Det vil derfor være viktig både å se på de samfunnsmessige årsakene til dette, samt konsekvenser for den enkelte innbygger og kommunen som tjenesteyter. Dette fordrer fokus på forebyggende og helsefremmende arbeid fra tidlig barnealder og gjennom hele livsløpet.

Skal Bamble lykkes med å skape et helsefremmende samfunn må det gjøres en helhetlig innsats for å utjevne sosial ulikhet i helse. Det handler om å løfte de som har størst utfordringer enten i forhold til familiesituasjon, psykisk og fysisk helse, utdanning, boforhold eller lokalmiljø.

Videre må kommunen blant annet ha samfunnsmedisinsk kompetanse som gir oversikt over kommunens helsetilstand og beslutningsgrunnlag for utvikling av tjenestene. Det trengs ansatte med høy kompetanse i forhold til å møte mennesker på ulike arenaer og i ulike livssituasjoner, innenfor motiverings- og endringsarbeid, om hvilke tiltak som virker, om rehabilitering og habilitering, og ikke minst må en ha tilstrekkelig antall fagpersoner med rett kompetanse for tidlig og riktig intervensjon. I dette inngår også kunnskap om komplekse årsakssammenhenger når det gjelder innvandrergruppers helse og trivsel. Innvandrere er en usøstet gruppe, og det er derfor nødvendig å bruke ulike strategier.

Det må arbeides systematisk med organisering av brukermedvirkning, både for å benytte brukernes egne ressurser, men også for å sikre individuelt tilpassede tjenester og tiltak. Samarbeid med foreldre/foresatte/pårørende og frivillige organisasjoner, vil være viktige arenaer for forebygging og helsefremming.

Regjeringen har nylig lagt fram ny folkehelsemelding, hvor blant annet fire områder vektlegges: sidestille psykiske lidelser og problemer med somatiske, tilrettelegge for helsevennlige valg, aktive eldre, og redusere sosial ulikhet i helse. I tillegg har Bamble utarbeidet «Handlingsplan for folkehelse», som gir føringer for forebyggende og helsefremmende arbeid.

[Folkehelsemeldingen. Mestring og muligheter. Meld. St. 19 \(2014-2015\)](#)

[Bamble kommune folkehelseprofil 2015](#)

[Handlingsplan for folkehelse](#)

[Samfunnsutvikling for god folkehelse \(2014\)](#)

Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer i Bamble kommune

Effekt mål:

1. Folkehelseprofilen viser positiv utvikling for kommunens innbyggere.
2. Flere med helse- og velferdsproblemer er i jobb og aktivitet.
3. I neste Ung dataundersøkelse er antallet unge med emosjonelle vansker gått ned.

Strategiske tiltak:

1. Bamble kommune skal styrke fokuset på aktivitet, kosthold, gode levevaner og mestring av helseplager for alle i kommunen, jf. tiltak i Folkehelseplanen.
2. Bamble kommune skal ha fokus på levekår, arbeid, utdanning og bolig for å utjevne sosial ulikhet i helse.
3. Bamble kommune skal bidra til at livsstilsrelaterte sykdommer oppdages på et tidlig tidspunkt og tilby helhetlig behandling, rehabilitering og habilitering.
4. Bruk av velferdsteknologiske løsninger skal bidra til økt frihet, egenmestring og livskvalitet for det enkelte individ.
5. Satsning på videreutvikling av ulike lærings- og mestringstiltak.
6. Økt satsning på forebygging av fall, ensomhet, kognitiv svikt og andre forebyggende tiltak overfor den eldre befolkningen.

9

BAMBLE SKAL VÆRE EN AV NORGES FREMSTE KYSTKULTURKOMMUNER

Arbeidet med kystkultur er både en kultursatsning og en næringspolitisk satsning. I tillegg til å utvikle gode kulturtilbud, er det et mål å bidra til identitetsbygging, næringsutvikling og utvikling av det gode bosted. Kystkulturarbeidet er utgangspunkt for utvikling av kystkultursenter, musikk- og festivalbyen Langesund og videre utvikling av kyststien.

Det er en rekke positive faktorer som gir Bamble muligheter for videre satsning på kystkultur:

- Nytt kystkultursenter på Smietangen er under planlegging
- Kyststien som forvaltes og utvikles av Bamble turlag
- Et levende kystkulturmiljø i Langesund i regi av Langesunds fjorden kystlag
- Skagerakfestivalene er i stadig vekst
- Wrigthegaarden er en av landets viktigste arenaer for sommerkonserter
- Langøya er i ferd med å bli et viktig område for rekreasjon, reiseliv, matauk og friluftsliv
- Gjestebrygger i Langesund og ved Langøya og ny fergeforbindelse til Danmark.
- Quality Hotel & Resort Skjærgården investerer og satser på mer aktiv drift
- Aktivt frivillig turistkontor i Langesund (Langesund Turistservice)

Bamble kommune har en historisk mulighet til å etablere et nytt og spennende kystkultursenter i forbindelse med utbyggingen på Smietangen. I vedtatt handlingsprogrammet for 2016-2019 er det lagt inn både investerings- og driftsmidler til senteret. En eventuell etablering av sjøtrafikksentral og base for losene på Smietangen, vil også bidra positivt til et levende maritimt miljø i Langesund.

Kommunestyret vedtok i budsjettet for 2015 (sak 84/14) å bevilge kr. 550.000 til «nødvendige tiltak for utviklingen av Langesund som musikk- og festivalby». Satsningen på musikk- og festivalbyen må videreføres i samarbeid med Skagerakfestivalene, Wrigthegaarden og andre arrangører med særlig fokus på kompetanse- og organisasjonsutvikling.

Arbeidet med å videreutvikle Langesund som musikk- og festivalby må ses i sammenheng med andre tiltak for å styrke Bamble og Langesund som et attraktivt reisemål og som en del av en regional reiselivssatsning i Telemark. I mai fikk Langesund status som turistby med mulighet for søndagsåpent i perioden 1. juni – 31. august. Det bør gjennomføres kulturtiltak for å bygge opp under «søndagslivet» i Langesund, for eksempel søndagskonserter eller trylleshows for barna. Slik kan søndagsbyen og musikkbyen Langesund bli to sider av samme sak.

Innovasjon Norge har vedtatt at *kreATIVE næringer og reiseliv* skal være et av deres seks nasjonale satsningsområder. Bakgrunnen er sterk global vekst i kultur- og reiselivsnæringer. 42 prosent av internasjonale turister er kulturturister. Bamble har unike kultur- og naturkvaliteter og gode forbindelser til viktige markeder. Bamble kommune bør derfor følge opp den nasjonale satsningen på kulturnæringer og reiseliv.

<http://www.drømmeløftet.no/wp-content/uploads/2016/06/drommeloftrappporten2016.pdf>

Effekt mål:

1. **Kultur:** Det skal registreres økning i besøkende/publikum til et nytt kystkultursenter, konserter og festivaler og andre tilbud som knyttet til kystkultur.
2. **Næringsutvikling:** Det skal registreres økning i overnattingsdøgn på overnattingssteder og økt omsetning på serveringssteder og handel.

Strategiske tiltak:

1. Bamble kommune skal etablere et nytt kystkultursenter knyttet til utbyggingen på Smietangen i Langesund.
2. Bamble kommune skal bidra til etableringen av et næringsbygg på Smietangen som kan gi lokaler til et kystkultursenter og annen virksomhet.
3. Langesund skal videreutvikles som musikk- og festivalby.
4. Bamble kommune skal utvikle Langøya og kyststien til attraktive og spennende turistmål.
5. Bamble kommune skal styrke Langesund som turistby ved å legge til rette for kulturarrangementer som en del av søndagstilbudet i Langesund.
6. Kommunen skal utarbeide en handlingsplan reiseliv og kulturnæringer.

10

TRAFIKKAVVIKLINGEN I BAMBLE SKAL VÆRE TRYGG, EFFEKTIV OG MILJØVENNLIG FOR ALLE TRAFIKANTER.

Kommunen bruker årlig ca. 1,2 – 1,5 mill. kr til trafikksikringstiltak i forbindelse med tiltaket «Aksjon Skoleveg». Det vesentligste av dette benyttes til nyetablering av gang- sykkelveg forbindelser. Statens vegvesen, Telemark fylkeskommune og Bamble kommune utarbeidet i 2011 en plan for «Hovedvegnett for sykkeltrafikk i Bamble». Ambisjonsnivået er her: - Sammenbinde dagens anlegg, - Separere gående og syklende i sentrum og – Sykkelvegvisning. Kommunestyret vedtok i 2010 Trafikksikkerhetsplan for Bamble kommune. Denne planen inneholder alt fra store investeringstiltak til enklere motivasjonstiltak. Det alt vesentligste av tiltakene retter seg mot fylkesveger og E18. Kun i mindre grad mot kommunale veier. Planen vil bli revidert i 2016. Planen vil danne grunnlag for «Aksjon skoleveg» tiltakene i årene fremover.

Trafikkavviklingen på det kommunale vegnettet er alt overveiende bra. Enkelte bratte kneiker kan i kortere perioder vinterstid medføre noen forsinkelser. Fagerliåsen er et eksempel på et område som vil kreve ekstra vintervedlikehold for å opprettholde sikker fremkommelighet. Boligutbygging innenfor bybåndet, vil på sikt generere flere brukere av gang- og sykkelveger og kollektivtilbudet på Langesundshalvøya. Dette vil føre til utfordringer i forhold til oppgradering og drift og vedlikehold av eksisterende tilbud.

Ny E18 gjennom kommunen vil føre til betydelig bedret trafikkavvikling også i sterkt belastede perioder, både for lokaltrafikk og gjennomgangstrafikk. I forbindelse med utbyggingen av E18 og utbedring av eksisterende tunneller, må det påregnes utfordringer for trafikkavviklingen i perioder ved Rugtvedt – Hekkensmyr. Statens vegvesen utarbeider en risikovurdering for dette.

På følgende strekninger (som alle er fylkesveier) er det behov for å bedre trafikkavvikling og fremkommelighet:

- **Strekningen E18 – Surtebogen**, (Gassvegen)
Status: Reguleringsplan for ny trase´ foreligger, og det er utfordringer med smale partier hvor deler går gjennom boligområde og lokal skoleveg.
- **Strekningen E18 – Ferge terminal i Langesund**
Status: Utfordringer i kryssområder på vegstrekningen som både er lokalveg og hovedferdselsåre for fergetrafikken. Behov for strengere krav til vintervedlikehold på eksisterende trasè i påvente av ny direkteforbindelse fra f. eks. Riis til fergeterminalen. Ny trase´ bør utredes.
- **Strekningen Feset – Valle**
Status: Vegen er smal, svingete og i sommermånedene svært trafikkert. En utbedring av vegen fra Feset vil redusere trafikkbelastningen gjennom blant annet Brevikstrand.
Ny tilknytning mellom ny E 18 v/ Langrønningen og Valleveien via Fossing veien bør vurderes.

Kollektivtilbudet på Langesundshalvøya er forholdsvis bra utbygd, men i resten av kommunen er tilbudet svært dårlig.

Trafikksikkerhetsplan for Bamble kommune, Strategi og plan for myke trafikanter i Grenland, Hovedvegnett for sykkeltrafikk i Grenland.

Effekt mål:

1. Økt bruk av gang-/sykkelvegnettet.
2. Antall skoleelever som kjøres til skolen i privatbiler skal reduseres.
3. Reduksjon i antall trafikkulykker.
4. Økt andel av miljøvennlige kjøretøy.
5. Økt antall busspassasjerer i Bamble kommune.

Strategiske tiltak:

1. Bamble kommune skal arbeide for å få etablert gang- og sykkelveg langs fylkesvegen fra Nato-kaia til Tostrupsvei på Stathelle, samt langs Valleveien fra Åby til Valle.
2. Bamble kommune skal sikre godt helårsvedlikehold av fortau og gang- og sykkelveger.
3. Bamble kommune skal årlig gjennomføre trafikksikrings-tiltak for myke trafikanter i henhold til trafikksikkerhetsplan.
4. Kommunen skal være aktiv pådriver for å få etablert en sikker og effektiv vegforbindelse i områdene:
  - E18 – Surtebogen-Vold
  - E18 – Fergeterminal Langesund
  - Feset - Valle
5. Kommunen skal være aktiv pådriver for å bedre kollektivtilbudet internt i kommunen og legge til rette for at tiltak i plan for «Hovedvegnett for sykkeltrafikk i Grenland», og «Strategi og plan for myke trafikanter i Grenland» blir gjennomført.
6. Kommunen skal bedre sikkerheten for barn og myke trafikanter ved å påtale/fjerne sikthinder på offentlig og privat eiendom i boligfelt.
7. Etablere ladestasjon for El-bil ved rådhuset.

